

Savo manuš ajso dživipen, savo dživipen ajso čačipen

Romano hangos

12_{kg}

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 9 • ČÍSLO 13-14 • VYŠLO 2. SRPNA 2007

zprávy

BRNO – Společnost, která nabízí půjčky v pyramidovém systému, vyšetřuje brněnská policie. Firma nabízí zadluženým lidem úvěry bez ručitele výměnou za to, že se do systému registrují za vstupní poplatek 40 000 korun. Na případ upozornilo občanské sdružení IQ Roma Servis.

PRAHA – Česká televize odvysílala 25. července další díl multikulturního pořadu Kosmopolis, tentokrát s názvem Posmrtný obraz Mileny Hübschmannové. Tento díl byl věnován odkazu této významné romistky ve vzpomínkách jejích kolegů a přátel. Pořad je možné shlédnout na webu ČT.

SVOJANOV – Pořadatelé festivalu Gypsy Celebration a zároveň organizátoři dětského tábora romských a neromských dětí byli nuceni kvůli zdravotním potížím účastníků předčasně ukončit jejich pobyt na hradě. Napsal I. srpna Svítavský deník.

HAVLÍČKŮV BROD – Stěhování Romů na okraj města chystá radnice v Havlíčkově Brodě. Do půl roku by mělo být jasné, kam radnice nepřizpůsobivé obyvatelé přestěhuje, do dvou let by mohl být záměr realizován. Vybudování náhradního bydlení pro romské rodiny by mělo přijít na několik desítek milionů korun.

PLZEŇ – Výstava dokumentárních fotografií Romů od Lukáše Houdka je otevřena do konce srpna v Galerii Bílé nároží v Plzni. Tvoří ji čtyřicet černobílých fotografií Romů z Francie, Slovenska, Ukrajiny a ČR. Výstavu pořádá občanské sdružení Ponton a podpořilo ji Statutární město Plzeň.

Letní tábory nevládních organizací pro romské děti

Příměstské tábory jsou důležitou součástí výchovy dětí. O prázdninách jsou mnohdy bezprizorně venku, hrozí zvýšené riziko úrazů i sociálně patologických jevů. Tábory mají důležitou výchovnou roli, protože vedou děti ke spolupráci, solidaritě, hygienickým návykům a vzdělávání zároveň, navíc zábavnou formou, což jim škola a mnohdy ani rodina nemohou nabídnout.

Společenství Romů na Moravě (SRNM) pořádá o letošních prázdninách opět několik pobytů, kterých se zúčastňují převážně děti z chudých romských rodin. Hodonínská pobočka připravila na konci července tábor pro patnáct dětí pod vedením Hany Vaškové a Jany Balgové. V Podmitrově, mezi bránou Českomoravské vysočiny Tišnovem a Novým Městem na Moravě, se mimo sportovního vyžití, jako byly kolektivní hry s míčem a pěší turistika, převážně městské děti seznámily také s ovci a kozami. „Na patnáct dětí je nás několik vedoucích, takže nehrozí, že bychom je nevládali. Rádi si s nimi zahrajeme různé hry, nebereme to jako práci, ale jako odpočinek, jsou to příjemně strávené prázdniny,“ řekla vedoucí Hana Vašková.

(JSS)

Více na str. 9

Různým míčovým hrám se na letním táboře v Podmitrově věnovali všichni

Foto: Jiří Salík Sláma

Statik doporučil strhnout zbytky zřícené haly

KLADNO – Statik doporučil strhnout halu v areálu bývalých kladenských hutí, jejíž část se v sobotu 28. července zřítla a zasykala skupinu zlodějů kovů. Dva lidé zahynuli a čtyři skončili v nemocnici. V nejbližších dnech by měl být hotov písemný znalecký posudek. Na jeho základě Stavební úřad města Kladna vydá rozhodnutí o okamžitému odstranění zbytků stavby, řekla mluvčí kladenského magistrátu Petra Kučerová.

„Místo neštěstí vypadá jako po výbuchu bomby, není tady co zachraňovat, doporučuji stavbu strhnout,“ řekl Milan Vašek, znalec z oboru stavebnictví a ocelových konstrukcí.

Stavbu, která ohrožuje životy a zdraví lidí, hodlá co nerychleji odstranit také její vlastník, společnost Ferromet Group z Veselí nad Moravou. „Jen co dostaneme oficiální vyjádření statika, začneme pravděpodobně příští měsíc na naše

náklady s demolicí celé haly, nejen spadlé části,“ řekl její zástupce. Náklady na demolici odhaduje na miliony korun.

Společnost Ferromet Group se v Kladně zabývala válcováním železa. Po ukončení výroby areál až do konce května střežila ostraha, která téměř každý den hlásila vniknutí do objektu i vedlejší administrativní budovy. Po odvezení strojeho vybavení firma ostrahu

Pokračování na str. 2

z obsahu

Lavutara / Hudebníci

Andrej Giňa publikuje především v romských periodikách a platí za jednoho z nestorů romské beletrie. Zveřejňujeme jeho dosud nikde nepublikovanou povídku Lavutara / Hudebníci.

strana 6–7

Zajímavost

Co přináší internetová encyklopedie Wikipedia pod heslem Cikáni.

strana 11

Vize romské budoucnosti v letním českém tisku

V týdenníku **Respekt** (30/07) zveřejnil polský spisovatel **Andrzej Stasiuk** impresionistickou skicu nazvanou **Slovensko, má rezervní vlast. Podtitulek Trochu jako Afrika uvádí zážitek z bardejovského obchodu s čínským textilem v supermarketu Billa:**

„V ten den, co jsem tam byl, byli hlavními zákazníky Cikáni, celé cikánské rodiny s dětmi. Vybírali, zkoušeli, radili se navzájem, přikyvovali, vrtěli dětmi do všech stran, dožadovali se u příbuzenstva posouzení toho, jak jim to čínské oblečení padne. Všechno to přišlo odněkud z bezedných šicích dílen S' čchuanu, z otrokářských manu-faktur Jun-nanu či Chu-nanu, z útrob té gigantické kopírky, jejímž cílem je obléct celý svět, odtud doputovaly ty

svršky ke slovenským Cikánům, chudým jak kostelní myši. Bez čínského textilu by chodili nazí a bosí. A tak se za své přídavky můžou obléct v evropském standardu a zůstane jim ještě i na tmavé brýle. Oděni do produkce říše středu vracejí se do svých osad, rozpačitých sídel z překližky a plechu, do slepenců na okraji vesnic, do evropských sídel s jediným kohoutkem pro sto lidí. Protože to moje západovýchodní Slovensko je trochu jako Afrika a trochu jako Asie. Cikáni v čínských hadrech jsou neustále v pohybu, jsou vidět všude po vesnicích a městech, zatímco ti druzí sedí doma. Oni ale mají vždy něco k zařizování, s někým se setkávají, protože samota a nehybnost pro ně představuje smrt. Jejich domy většinou

nejsou k životu: deset lidí v jedné místnosti, patnáct v pokoji s kuchyní. Tahají vozíky se železným šrotem, tahají vozíky s roštím. V zásadě je vůbec nevzrušuje, že máme nějaké dvacáté první století. Vůbec je nevzrušuje, že je nějaký čas. V některých nářečích dokonce nemají ani zvláštní výrazy pro včera a zítra. Český autor Jáchym Topol o Svidníku napsal: O kus dále cigošské ulice. Drsný krčmy. Kluci žebračci dorážej. Jak už to tak bývá, některý jejich ségry jsou nádherné. Procházej se ghettem sem a tam, pyšný, jak horský pumy.

Je to zneklidňující a divné, když z těch osad plných odpadků vycházejí takoví hezcí lidé. Ženy, muži, děti, starci – bez rozdílu. Uprostřed našeho bleďého a trochu

neforemného slovanského živlu je jejich rod jaksi prastarý, fundamentální. Krásní jako bohové prodávají u cest houby, žebrají a v den výplaty přídavků se ověšení nákupy vracejí hromadně do svých chýší. Jednou měsíčně začíná cikánský karneval a trvá až do vyčerpání zásob. Slovensko bude historicky prvním cikánským státem, neboť už během půl století potomci indických vandrovníků mají získat demografickou převahu. Budeme přecházet jižní hranici a skokem se octneme v paňdžábské Evropě. Zkouším si to představit: veliké tábořiště a všichni bez výjimky jsou v pohybu, přemisťují se, putují v tlupách po krajnicích silnic, sbírají druhotné suroviny, lepší chýše, pijí, zpívají, dělají výtržnosti a Brusel posílá

peníze, protože jaké by to bylo, kdyby cikánský stát a cikánská kultura měla být horší než například stát polský.

Představuji si milostivě panující cikánskou vládu úřadující v nejhezčím a nejbohatěji zlaceném paláci světa, prezidenta i premiéra se zlacenými korunkami, která laskavě promlouvají ke svému slovenskopañdžábskému lidu. Přestavuji si cikánskou policii, cikánské právo, cikánskou armádu a cikánské ministerstvo zemědělství a, samozřejmě, cikánské ministerstvo školství. Dnes taková představa chť nechť vyvolává úsměv a působí zábavně.“

Nová anarcho-syndikalistická redakce „bezdomáckého“ týdeníku Nový Prostor se vrhla přímo do

Pokračování na str. 4

zaznamenalí jsme

Skandál ve Švédsku. Romský gang údajně najímá velké množství Poláků pod záminkou práce ve Švédsku, na místě je ale nutí vykrádat obchody a byty. Kdo odmítá, je týrán. Oběti jsou desítky. Členové gangu si nechávají více než 90 procent lupu. Kdo chce odmítnout, toho zbijí, zlámou mu palce. Z obchodu s lidmi a z nucení k trestné činnosti byli obviněni tři Poláci, z nichž dva jsou Romové. Jde převážně o polské Romy, kteří žijí ve Švédsku.

Spor o tábořiště pro kočující Romy. V hornorakouském okrese Vöcklabruck vypukl spor o tábořiště pro kočující Romy. Protože jejich obvyklé tábořiště na jednom parkovišti je letos vytíženo zahradnickou výstavou a město se již dlouho chce kočovníků zbavit, našlo okresní vedení náhradní místo na jednom soukromém pozemku, který ale patří již k sousední obci. Spor se politicky vyhrotil do debaty, jak „situaci s kočovníky“ vůbec řešit. Divoké táboření Romů je podle některých politiků protiprávní a bylo dosud jen trpěno. Stavět Romům kempinky výlučně pro ně za peníze daňových poplatníků označují za „rasismus naruby“.

Cestující nevěřili vlastním očím. Revizor, který je v pátek (27. 7.) ráno kontroloval v tramvaji číslo 9 projíždějící ulicí Cejl, měl na paži vytetovaný kříž. Jenže ne ledajaký, ale hákový. „Ještě pořád doufám, že jsem špatně viděl a byl to třeba polámaný větrník,“ řekl jeden z šokovaných cestujících. Větrník to ale nebyl. Hákového kříže si totiž ve stejný den všiml také jeho nadřízený. Bylo extrémně teplo a revizor si na sebe do práce poprvé vzal tričko s krátkým rukávem. A dostal příkaz - do konce září musí obrázek z paže zmizet. Nositel tetování se ale brání, že nemá nic společného s propagací nacismu.

Praxe přímo v terénu. Budoucí sociální pracovníci jsou v těchto dnech s romskými dětmi přímo v terénu – v obci Ponická Huta na Banskobystricku. Sdružení Přátelé Země a Ústav romistických studií z Nitra pro ně vytvořil Centrum pro aplikaci a praxi, kde se mohou otestovat práci.

Statik doporučil strhnout ...

Dokončení ze str. 1

odvolala, celý objekt však zabezpečila. Policie bude podle mluvčí kladenské policie Jany Šteinerové ve vyšetřování celého případu pokračovat po ukončení znaleckých expertiz a soudní pitvy zemřelých osob. Muži podle dosavadních informací opuštěné haly rozebírali a brali z nich železo. Policie případ vyšetřuje jako podezření z obecného ohrožení.

Neštěstí přispěje k přijetí opatření proti zlodějům kovů

Sobotní neštěstí podle mluvčí magistrátu urychlí přijetí opatření proti zlodějům kovů. Město chystá v průmyslové zóně vyhlásit zákaz vjezdu a kladenský primátor Dan Jiránek bude pokračovat ve své iniciativě znesnadňující zlodějům kovů příjem peněz ve sběrných surovinách.

Jiránek v souvislosti s velkým rozmachem krádeží železa a barevných kovů již před časem požadoval zprůsnění podmínek prodávání kovů do sběrných surovin. V návrhu, který nyní projednává komise životního prostředí Svazu měst a obcí, požaduje zavedení povinnosti bezhotovostních plateb. „Pokud zamezíme vyplácení hotovosti ve sběrnách, zamezíme tím části krádeží prováděných za účelem snad-

ného a zejména rychlého výdělku,“ uvedl. V Kladně podle Kučerové mimo jiné měsíčně mizí až deset kovových kanálových poklopů. Kučerová podotkla, že město bude nadále pomáhat firmám při ochraně jejich majetku. Problémem ale podle ní je, že areál bývalé Poldi o rozměrech několika desítek hektarů se dá jen obtížně uhlídat. Areál má nyní zhruba 160 vlastníků. „Všechny objekty jsou dobře zabezpečené, je do nich zamezen přístup, ale vzhledem k tomu, že je nehlídá stálá bezpečnostní služba, nedá se zabránit násilnému vniknutí,“ sdělila mluvčí. Upřesnila, že zákaz vjezdu do průmyslové zóny se nebude týkat jen obsluhy.

Stav zraněného muže, který byl z kladenské nemocnice letecky převezen do vojenské nemocnice v Praze-Střešovicích, je podle mluvčí nemocnice Ivy Ruskovské nadále kritický. „Muž má ohroženy zejména plíce a funguje mu špatně krevní oběh,“ sdělila.

Ve stabilizovaném stavu jsou dva pacienti, kteří zůstali v kladenské nemocnici. Jde o muže, jemuž musela být amputována noha v bérce, a čtrnáctiletého chlapce, který měl otevřenou zlomeninu nohy. Poslední ze zraněných odmítl v nemocnici zůstat a šel po ošetření domů.

(romea)

Češi jsou černoši: rádí v Kongu

Jména příslušníků jednoho konžského kmene jsou velmi podobná některým jménům hráčů české fotbalové reprezentace. Jedná se o jména jako Kouba, Koula, Kuka apod. Při sledování televizních přenosů mezinárodních utkání se tato podobnost stala v Kongu všeobecně známou a onen kmen začali jeho sousedé přezdívat „Češi“. Bohužel je tento kmen známý svými rabiátskými sklony, přepádáním kamionů, krádežemi proviantu a podobnými kratochvile-

mi. Uvedl to dne 10. července na vlnách Českého rozhlasu český diplomat, lingvista a antropolog PhDr. Pavel Mikeš, který byl dokonce při jedné ze svých misí požádán konžským prezidentem Kabilou mladším o intervenci umravňující chování těchto černých Čechů.

zpracovala očitá posluchačka
Albína Schwarzová

více na
www.rozhlas.cz/leonardo/anonce/_zprava/355072

Romové z Jesenicka a Prostějovska se údajně vrátí do Vsetína

Několik romských rodin z Jesenicka či Prostějovska se údajně brzy vrátí do Vsetína. ČTK to řekli někteří Romové, které vsetínská radnice do těchto míst přestěhovala z pavlačového domu v centru města. Potvrdili to i další přestěhovaní, kteří žijí v obytných kontejnerech v části Poschla. Podle nich se tak děje s vědomím města, radnice to však popírá.

„Slyšel jsem, že se dvě rodiny z Jesenicka mají v září stěhovat zpátky do Vsetína. Město o tom ví,“ řekl například Jiří Kandráč, který bydlí na Poschle. Podle něho radnice zmíněné rodiny vystěhovala nesmyslně. „Když sem dali 36 rodin, tak těch šest rodin sem taky mohli dát a ne je stěhovat. Vždyť ti lidé tady žili odmalička.“

Osmičlenná rodina Františka Žigy nyní žije ve Vlčici na Jesenicku. Doma je však podle svých slov stále ve Vsetíně, u příbuzných na Poschle tráví prázdniny. A odjet se zatím nechystá. „Budeme tu do konce srpna. Chtěli bychom se vrátit, manželka již podala na město žádost o byt. V Jeseníkách totiž máme barák na spadnutí, zdi se rozpadají, stropy jsou shnilé,“ uvedl Žiga.

Mluvčí vsetínské radnice Eva Stejskalová tvrzení Romů odmítla. „Důrazně odmítáme, že se někdo stěhuje zpět se souhlasem města,“ řekla Stejskalová. Podle ní si pou-

Rodina Žigových ve Vlčici

Foto: J. S. S.

ze některé rodiny podaly žádosti o městský byt, které budou posuzovány standardně jako každá jiná. Přestěhování Romové velké naděje na získání městského bytu nemají. „Museli by mít trvalé bydliště ve Vsetíně a nemít dluhy vůči městu. Žádná z těchto rodin to nesplňuje. Ovšem jestli si samy někde seženou podnájem, tak to už je jejich věc,“ dodala Stejskalová.

Naopak do uvolněných bytů ve městě se už přestěhovala z Poschly rodina Horváthova, a stěhování čeká také rodinu Ščukovu. Obě rodiny si plní podle informace z vsetínské radnice řádně povinnosti nájemce obecního bytu a nemají jiné dluhy vůči městu. Tento krok bude jistě silnou motivací i pro další romské rodiny.

(red)

Školení romských novinářů úspěšně skončilo

Kurz žurnalistického minima úspěšně absolvovalo jedenáct mladých Romů. Jsou nyní připraveni uplatnit nově nabyté znalosti v českých médiích. „Romové by měli dostat šanci ukázat své vidění světa. A náš kurz jim dal základní profesionální předpoklady k tomu, aby se o místa v médiích mohli úspěšně ucházet,“ řekl Ivan Veselý, předseda sdružení Dženo.

Kurz, pořádaný sdružením Dženo, trval rok a mladí Romové se mimo jiné naučili, jak vést a psát rozhovor, jak psát reportáž, jak pracovat s tiskovou zprávou apod. Absolvovali také stáže ve významných českých novinách, rozhla-

sových i televizních stanicích. Mohli si tak v praxi vyzkoušet a ověřit své poznatky z kurzu, který jim poskytl základní orientaci v novinářské práci s důrazem na její společenské a etické souvislosti.

Do vzdělávacího programu se přihlásilo přes třicet mladých Romů, více než polovina úspěšně zvládla výběrové řízení a vstupní testy z českého a romského jazyka a všeobecného přehledu. Jedenáct nyní úspěšně složilo závěrečné testy a při slavnostní ceremonii v nedávno otevřeném Domě národnostních menšin v Praze převzali certifikáty.

Kurz žurnalistického minima navazuje na úspěšný obdobný projekt vzdělávání mladých Romů v oblasti žurnalistiky a publicistiky z roku 1998, díky kterému se část absolventů uplatnila v tuzemských médiích a působí v nich dodnes. Jako příklad lze uvést Richarda Samka, který již osm let pracuje v redakci zpravodajství České televize.

Projekt získal podporu z Evropského sociálního fondu, státního rozpočtu České republiky a rozpočtu hl. m. Prahy.

Sdružení Dženo, který projekt realizovalo ve spolupráci s Romano džaniben, bylo založeno v roce 1994.

(sd)

Soske o Roma našaven peseri pačiv the Romipen

Te mištes dikhaha so pes sikavel pal o Roma andro media, prindžarel pes vareso, so dičhol sar diskreditacija pal savore Roma. O anticiklanisticko dikhipen maj buter dičhol, kana vareso sikaven pal o Roma andre televiza. Melale romane čhavore, phagerde khera the savoro so hin pašal lende, džungipen the melalipen. Talam, sar peske mištes kiden avri varesave Romes, ta sikaven kajses, savo hino melalo, džungalo, mato the dilino. Andro vaj keci sejundi les muken te phele vareso, so niko naachalol, kaj olestar te avel so majbareder ladž.

Kavke jon keren e buči. Te kavke manuš dikhel, u nadžanel nič pal koda so hin čačes, ta pes mušinel te ladžal vaš koda, so dikhel. Andro komentara pes sakovar vakerel pal koda, kaj o Roma nakamen te kerel

buči, dživen ča le ptporendar, nakamen te siklol, u nakamen te dživel avke, sar dživen o gadže. Kavke pes pal o Roma andro televiziji sikavel imar beršestar 1990, u nevo ode hin ča o datum. Koda so pes sikavel hin čačes avke, kada existinel, u te savoro kidaha ča pal lehgero, musaj amen te ladžal korkore vaš peske. Kajča so andro televizi sikaven, oda hin ča koda, so kamen hoj te dikhas.

Kajča o reportaže andro televiziji tiž šaj dikhas avke, sar koda, so le Romenca o gadže keren. Hin čačipen, kaj varesavo manuš hino legaris, kidel e potpora u nakamle te džal andre buči. Nisostar nabajinel, u avre manušenca pes leha namište dživel. Kajča oda hin konkretno manuš XY, savo peske kajso dživipen kidla avri korkoro,

kavke kamel te dživel u hino došalo vaš savoreste, so kerel. Kajča andro romane ghetta dživen 80 000 manuša, u kajse ghetta ade hin 300. Ode perel savoro tele. O manuša nabirinen te hadzel peskero dživipen, perel tele lengeri moral-ka, socialna šajipena, the savoro aver so perel paš o pačivale dživipen sakone manušeke. Nusaj te dikhas koda, kaj kajso dživipen peske o 80 000 manuša korkore nakidle avri. Jon mušinene te dživel kode kaj hine, bo len nane aver šanca.

U so buter dživen peren andre kale pahare dživipnaskere kondiciji, našlol lendar lengeri pačiv the savoro so perel kio pačivale dživipen. Kavke o Roma našaven e pativ the peskero Romipen.

Dezider Giňa

Strážníci trestu neunikli

Odvolání dvou brněnských strážníků v případě týraného romského chlapce zamítl 24. července Nejvyšší soud (NS). Potvrdil tak rozsudek Krajského soudu v Brně, který již dříve udělil strážníkovi Pavlu Kyprovi dvouletý trest. Ten pomáhal svému kolegovi Pavlu Trenzovi pomstít přepadení jeho syna, kterého okradla skupina romských výrostků.

Strážníci poté našli ve městě jednoho z mladých Romů, o kterém se domnívali, že byl ve skupině násilníků a odvezli jej do lesa za město. Tam chlapci přikládali pistoli k hlavě

a do úst a mačkali naprázdno spoušť, křičeli na něj a vyhrožovali mu, aby se dozvěděl jména jeho kamarádů, kteří se měli účastnit přepadení.

Krajský soud vyměřil oběma strážníkům dvouletý trest, pouze Kypr však podal dovolání k Nejvyššímu soudu. Podle mluvčího NS Petra Knötiga bylo dovolání zamítnuto, neboť rozhodnutí krajského soudu stojí na dobře provedeném dokazování a je správně odůvodněno. Obhajoba strážníků byla postavena na nedůvěryhodnosti nezletilého svědka, proti nim však

svědčily expertízy, které dokazovaly přítomnost DNA chlapce na zbrani strážníků a navigační systém Městské policie Brno, podle kterého byl vůz strážníků skutečně v místě, které napadený označil.

Nejvyšší soud tak přihlédl k argumentaci státního zástupce Zdeňka Adámka, který prohlásil, že nejhorší na případu je, že se takového jednání dopustili strážci pořádku, kteří, ať už je jejich jednání motivováno čímkoli, nemohou brát spravedlnost do vlastních rukou.

(JSS)

Konstitucionalna manuša Jiří Čunek the Liana Janáčková

Romane organizaciji, aktiviti the aver manušah hine bibachtale kolestar, so keren o šerala Jiří Čunek the e Liana Janáčková, vaš koda thoven skarhi, protesti the aver iniciativ. Kada keren vaš koda, sar pes kale konstitucionalna manuša liker- nen paš o Roma.

Pačav, kaj kampfel pre kada te dikhel godžaha the pal o phučiben soske le o politicka seri thode pre peskere kandidatki andro volbi, u sar oda, kaj le o manuša dine kajci but hlasi. O šerale khatal o KDU-ČSL the khatal SNK džanenas pal koda, kas thoven pre kandidatka. Džanenas pal odeportaciji le romane famelijenge akor kana sas čhibalo andro Vsetin o Čunek. O manuša andro SNK džanenas e historija pal e Janačková, savi beršeste 1997 kamla le Romen te

del love pro letenki, kaj te emigrinen andre Kanada. Akorestar e Kanada likerel pro ČR vizum. Aver dikhipen hin koda, sar o gadže reaginen pre koda, so kerdža o Čunek the e Janačková. Joj phendža phundrades, kaj hini rasistka. O Čunek phendža pal o Roma avke, sar te avenas vredos pre societa, savo musaj te čhinel avri. Kada pes le gadženge pačinel, u kolenge ko kavke vakeren den peskero dumo. Kada buter goreder niž koda, so o Čunek the e Janačková vakeren.

Andre majorita pes kolestar chuden aver džene u maškar o manuša barol o anticikanismus. Varesave džene džan mek avke dur, kaj phundrades pro Roma džungales rakinen, u kada hadzel kontra le Romenge but baro bilačhi-

pen. E politicko kultura džal zoraha tele, e pačiv the pačaben andro pravno štatos perel tele, u o Roma našči pačan kole paramisenge save pes vakeren pal e integracija maškar o gadže. Pal kada aven avri bare phučibena. Pal savi integracija pes del duma.

Sar pes o Roma šaj integrinen maškar o gadže, te pre lende hin kerdži bari presija khatal e majoritno societa, konstitucionalna manuša, generalno the lokalno administracija, u savoro hin avke, kaj o gadže le Romen maškar peste nakamen. Kada savoro sikavel pre koda, sar pes o gadže likerem ke kajse manuša, save džan zoraha pro Roma, u kavpe pes ačhila, kaj o Jiří Čunek the e Liana Janáčková sas zvolimen sar senatora.

Dezider Giňa

Ústavní činitelé Jiří Čunek a Liana Janáčková

Romské organizace, aktivisté a další občané se domáhají se znepokojením nápravy toho, co ve společnosti způsobují ústavní činitelé Jiří Čunek a jeho kolegyně Liana Janáčková. Trestní oznámení, protesty a další iniciativy jsou reakcí na postoje těchto zákonodárců vůči Romům.

Myslím, že mnohem důležitější je zamyslet se nad tím, proč je politické strany zařadily na své kandidátky a proč získali takovou podporu voličů. Křesťanští demokraté (KDU-ČSL) stejně jako Sdružení nezávislých kandidátů (SNK) vědí, koho dávají na své kandidátky při volbách do Senátu. Vedení KDU-ČSL vědělo o deportacích romských rodin ze Vsetína v době starostování Jiřího Čunka. V právním státě je něco takového naprosto

nepřijatelné. Vedení SNK muselo vědět, jak se Janáčková postavila vůči Romům v roce 1997, kdy chtěla podpořit jejich emigraci do Kanady příspěvkem na letenky. Z jejího postupu a dalších událostí té doby v Kanadě radost neměli, což dali najevo tím, že vůči naší zemi zavedli vízovou povinnost.

Druhé zamyšlení bychom měli věnovat skutečnosti, že Čunek i Janáčková získali takovou podporu voličů, která je usadila do křesel ústavních činitelů. Janáčková přiznává, že je rasistka, Čunek přirovnává Romy ke vředu společnosti, který je třeba odstranit. Velké části voličů se takové názory líbí a jejich nositelům vyjadřují podporu. To je mnohem vážnější problém než samotné výroky zákonodárců Čunka a Janáčkové.

Důsledek je zcela evidentní. Ve většinové společnosti se zvedá hladina protiromské nálady, někteří místní politici se chytají jejich příkladu a jdou dokonce dál než oni. Politická kultura je degradována, důvěryhodnost právního státu zpochybňována a Romové nemohou věřit básničkám o snaze státu integrovat je do většinové společnosti.

Vzniká i otázka. O jakou integraci se vlastně jedná? Romská národnostní menšina je jako celek vystavována tlaku veřejnosti, ústavních činitelů, představitelů státní správy a místní samosprávy. A to jsou zřejmě důvody, proč došlo ke zvolení senátora Jiřího Čunka a senátorky Liany Janáčkové.

Dezider Giňa

Proč Romové ztrácejí hrdost a sebeúctu

Při pozornějším sledování mediální prezentace Romů se nelze ubránit dojmu, že se jedná o cílený záměr diskreditovat romskou populaci jako celek.

Anticikanistický podtext je výrazně zřetelný zejména v televizních reportážích. Špinavé romské děti, devastované domy a jejich okolí, špína a nepořádek. Zřejmě po pečlivém výběru si televizní štáby vezmou romského jedince, pokud možno špinavého, otrhaného, zarostlého, potetovaného a pokud to jde, opilého. V několikavteřinovém záběru ukážou takového jedince v nesrozumitelném a tristně neartikulovaném vyjádření, a práce je hotova. Pokud je ukázán takovýto obraz bez kontextu a dalších souvis-

lostí, je třeba se stydět za to, co v ghettech existuje. Devastace, špína a zaostalost. V doprovodných komentářích se pravidelně opakují řeči o tom, že Romové nechtějí pracovat, zneužívají sociální systém, nemají zájem o vzdělání a nechtějí se přizpůsobit.

Toto schéma se objevuje od roku 1990 a jedinou změnou v takových reportážích bývá datum. Ano, to, co se ukazuje, je realita a pokud bychom reportáže vnímali pouze tak, museli bychom se všichni stydět za to, co vidíme. Ale kontext je jiný a jsou také jiné úhly pohledu. Tyto reportáže můžeme vnímat také tak, že jde o důsledek toho, jak se s Romy zachází. Jistě, konkrétní člověk může být lenoch a vychy-

tralec zneužívající sociální pomoc státu. Devastuje prostředí, ve kterém žije, je na obtíž svému okolí způsobem života, který je pro většinu nepřijatelný. Ale to je konkrétní člověk XY, který si takový způsob života zvolil a je také plně odpovědný za to, co dělá. Ale v „sociálně vyloučných“ komunitách žije 80 000 lidí, jedná se o 300 lokalit, kde dochází k sociálnímu, morálnímu a společensko-kulturnímu propadu.

Těch 80 000 lidí si takový život dobrovolně nezvolilo. Jsou tam nuceni žít. Postupem času zákonitě dochází nejen k tomu, že se přizpůsobují existujícím podmínkám, ale i k tomu, že postupně ztrácejí svoji hrdost a sebeúctu.

Dezider Giňa

komentář

Rasisté i nevzdělanci v zastupitelských sborech

KAREL HOLOMEK

Není překvapením, že v České republice jsou rasisté. Jsou všude ve světě. Jenže jinde se rasismus nenosí, v Česku je to hrdinství a „ozdoba“ nositelů toho jedu. Jak by jinak bylo možné, aby se nejčerstvější nositelka toho jedu, ostravská bývalá starostka jednoho obvodu, mohla stát senátorkou (bez politické příslušnosti, za Nezávislé) a vůbec uspět ve volebním klání? Není to jinak možné než tak, že voliči jí dali přednost před ostatními kandidáty právě kvůli jejím názorům, jimiž neslavně proslula již jako starostka. To je smutné a svědčí to o dosti špatné společenské situaci v naší zemi, která má nepochybně další negativní dopady i na jiné oblasti života. Být rasistou není žádná hanba. Ten, kdo umí zatočit s Romy, má volební vítězství v kapse. Je to bída!

Vypořádejme se aspoň prozatím s častým tvrzením, že verbální projev pronesený v afektu není rasismem. Nejsem psycholog, ale to mi nebránilo, abych v životě nepoznal, že kdo vybuchne, ztrácí kontrolu nad sebou a jeho pravá povaha se může už bez zábrán projevit. Myšlenky a názory, které jinak dřímají v hlubokém podvědomí, jsou náhle tady. To je bezpochyby i případ Liany Janáčkové. Ona sama to ve své prostotě ani nepopírá: měla prý své námitky říci chytřeji, aby nenarazila.

Všiml jsem si rovněž něčeho zvláštního. Paní Janáčková mluví cosi o integraci Romů a že s ní nesouhlasí. Proboha proč? Je jisté, že sama asi pojmu „integrace“ nerozumí a neví evidentně v čem spočívá. O to je to všechno horší. Domýšlím, že Liana Janáčková generalizuje a pokládá Romy (= romstvi) za příčinu všeho zla a nepřizpůsobivosti Romů, což ji tak pobouřilo, že se přestala kontrolovat. Kromě „temného myšlení“ prokázala i značné mezery ve vzdělání, což je druhá stránka její osobnosti. Je to smutné zjištění u bývalé starostky a současné senátorky. Přece jí nemohlo uniknout, že mezi Romy jsou lékaři, učitelé, inženýři, historici a lidé, kteří mluví několika světovými jazyky, skvělí muzikanti i spisovatelé. Ti všichni nepopírají své „romstvi“, jsouce současně profesionály na slovo vzatými. Jinak řečeno – integrovanými občany této země. Co víc si lze přát?

Smutek na mne padá i z toho, že slovní senátoři mají problém jasně se k chování Liany Janáčkové vyjádřit, třeba se od ní aspoň morálně distancovat, když už ji musí nutně ve výboru pro lidská práva nechat – jaký výsměch, skoro groteska, kdyby vše nebylo tak zarážející. A ona je dokonce místopředsedkyní tohoto výboru. No to je úroveň! Jsem zvědav, jak se zachová předseda Senátu Přemysl Sobotka, který si ji pozval na kobereček, aspoň že to. Senátor Zdeněk Bárta, jehož si jinak vážím, mne zklamal konstatováním: omluvila se, není o čem se bavit. Tož tak to v našich krajích chodí!

Možná by se vše vyvíjelo jinak, kdyby naše autority měly nějaké znalosti o smutné historii Romů, v níž se určitě nachází i příčiny pasivního odporu, vyústějícímu k chování, přiznávám, které nelze schvalovat. Získané znalosti by mohly jistě přispět k hledání příčin nedostatků a cest, jak se z nich vymanit. Senátorka Janáčková a ti, kteří její chování tolerují, dělají pravý opak.

Doklad o kvalifikaci mohou získat i nevyučení

Lidé, kteří mají dlouholetou praxi v nějakém oboru, ale chybí jim patřičné osvědčení, mohou doklad o dílčí kvalifikaci získat bez vyučení. Od 1. srpna je možné požádat o přezkoušení a dosáhnout tak částečné odbornosti bez absolvování celého učebního oboru. Umožňuje to zákon o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání.

Doplnit si vzdělání tak bude snazší, říká Jiří Strádal z Národního ústavu odborného vzdělávání: „Dílčí kvalifikace je vlastně způsobilost vykonávat určitou pracovní činnost nebo třeba více pracovních činností, které jsou užší než povolání či obor vzdělání, ale má tu vlastnost, že se s ní člověk může uplatnit – například výroba zmrzlin, aranžování květin, výroba zákusků, zateplování budov. Prostě není to

celý zedník, není to celý zahradník nebo cukrář, je to prostě určitá část.“

Národní ústav odborného vzdělávání určuje takzvané standardy kvalifikací, které definují, co musí člověk k získání certifikátu umět. Příští rok se budou připravovat i pro maturitní obory.

První certifikáty budou moci už na podzim získat lidé s praxí v potravinářském průmyslu a gastronomii. Nový zákon má pomoci lidem, kteří se stěhují a hledají novou práci nebo chtějí začít podnikat.

Novinka má také motivovat úspěšně k dalšímu vzdělávání a usnadnit těm, kteří mají nižší vzdělání, pozici na trhu práce. Změnu přináší nový zákon o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání.

(red)

Vize romské budoucnosti ...

Dokončení ze str. 1

tematizace romského futuru a věnovalo mu celé letní číslo 286 – „Vítejte v Romsku“. Veronika Hrdinová bere čtenáře na zájezd do Romska, nezbytně Evropskou unií nově vytvořeného romského státu, oblíbeného do cíle turistických výprav:

„Po příjezdu do hlavního města jsme se ubytovali v jednom z vyhlášených maringotkových kempů a vzápětí vyrazili do ulic. Romea není metropolí v pravém slova smyslu. Každé romské město má svou samosprávu, která nepodléhá žádnému centru. Romea jako sídlo krále je tak mnohem spíše centrem kulturním než ekonomickým. A také pochopitelně turistickým. Turistické kanceláře začaly nabízet cesty do Romska záhy poté, co Evropská unie požehnala jeho vzniku. Rozhodně nedá moc práce dovítit se, proč tento tah dopadl víc než úspěšně.

Romové jsou národ živý a společenský. Jejich život je pospolitý, bez nároků na přílišné soukromí, na které si my nenecháme sáhnout. Pokud to počasí dovolí, žije se tu ve volných chvílích hlavně na ulici. Nicméně ne jen tak ledajak, ale pěkně se vším komfortem. Romové jsou zvyklí podle momentální kumulace mraků na obloze přenášet kusy nábytku z vnitřku svých domovů zase před ně. Není divu, že všechna zdejší obydlí mají tak velké dveře a stěhování nejrušnějších věcí ven a zase dovnitř je jedna z nejčastějších činností, při kterých můžete místní spatřit. Neustále tady někdo na ulici jí, pije, pokouje, kleveť, zpívá, čte i pospává...“

Tak vzhůru do budoucnosti! Ať jsou splněny představy maloměstských idyl, EU to už nějak

zařídí... Ovšem zcela vážnou prognózu nabízí dále v článku „Rozepnout si vestu – také Romové mají právo na sebeurčení“ anarchista-vederán a bývalý šéfredaktor Amaro Gendalos Jakub Referendum Polák:

„Samosprávu jako úhelny kámen perspektivního řešení je třeba utvářet zdola. Díky územní koncentraci lze v řadě případů využít i stávajícího zákona o obcích a s pomocí místního referenda dosáhnout vzniku samostatné obce. Když bude moci obec svobodně a spravedlivě rozhodovat ve prospěch Romů a když dostane ty samé prostředky ze státního rozpočtu a eventuálně z EU, přestanou být mnohé problémy neřešené a zdánlivě neřešitelné. Především to však vrátí Romům jejich ztracenou hrdost a možnost ovlivnit své životy a přihlásit se k zodpovědnosti za své konání. Už nebudou muset pouze naříkat jako oběti cizí manipulace. Stávající zákony umožňují obcím podnikat – to znamená vytvářet pracovní příležitosti, být adresátem státní podpory sociální výstavby atd. Mohou se také sdružovat a mít společnou agendu s dalšími obcemi, a to i přes hranice jednotlivých států. Tak může být postupně zdola vytvořen zárodek dostatečně silného politického útvaru schopného se prosadit na evropské úrovni. Kariéra romského politika tak už přestane být závislá na jeho oblíbě u institucí většiny, jak je tomu dosud, ale bude se opírat o podporu samotných Romů.“

Jak vidno, návod je jasný, tak chutě do toho. Sjedenáctá federace ghatt najisto vytvoří Romistán, jehož sláva hvězd... etc.

Albína Schwartzová

Chanov hledá nového správce

Sídlíště Chanov má už nového správce. Stal se jím podnikatel Zdeněk Bílek, který vyhrál výběrové řízení na správcovství Chanova v období letních prázdnin. Nyní mostecká radnice vyhlásila nové výběrové řízení na správce Chanova na další tři roky.

Verdikt radních, který by měl určit vítěze výběrového řízení na správcování sídlíště Chanov od září 2007 do konce srpna 2010, by měl padnout už začátkem srpna. V současné době sice chanovské sídlíště už nového správce má, ten však bude mít tuto periferii Mostu na starosti pouze do konce srpna.

„Nově vyhlášené výběrové řízení ještě nebylo uzavřeno. Máme ještě poměrně dost času na to, abychom byli schopni vyhodnotit, jakým způsobem se daří novému správci v Chanově působit,“ zdůvodnil náměstek primátora Luboš Pitín. „Budeme sledovat, jak nový správce funguje, jak je efektivita jeho činnosti a také mu tímto dáme šanci, aby zjistil, jestli tak, jak si nastavil pravidla a cenu, je to

v pořádku. Zda správcovství zvládne, nebo nikoli,“ vysvětlil dále náměstek Pitín.

Do nového výběrového řízení se přihlásilo tentokrát jedenáct uchazečů, kteří mají o správu Chanova zájem. Předtím to byly jen čtyři firmy. Zůstane tak na radních, aby vybrali nevhodnějšího kandidáta. Největší šanci zřejmě bude mít stávající správce. Ten se stal vítězem malé zakázky na správcovství Chanova po dobu dvou měsíců i z důvodu nabídnuté nízké ceny. V případě, že se mu bude během prázdnin dařit, má velkou naději získat správcovství i na další tři roky. Prioritou nového systému správcovství je umoit co nejvíce dluhů na nájemném a aktivně zapojit do činnosti samotné obyvatel sídlíště a místní sdružení. Důvodem, proč se město po dlouhých šestnácti letech rozhodlo změnit správce v Chanově, byla výpověď dosavadního správce, firmy Elstap, a také snaha změnit systém správcovství.

**Vlasta Kolevová
Homér live**

Inzerujte v Romano hangos

celá strana	7 000 Kč
1/2 strany	4 000 Kč
1/4 strany	2 500 Kč

Další formáty dle domluvy: 10 Kč/cm²

Sleva při opakované inzerci na druhé a další vydání je 25 procent

Objednávky na tel. 545 246 673, e-mail: rhangos@volny.cz

Geniální – ďábelské

V Kobylé na Jeseníku bydlí několik romských rodin v polozbořeném domě (viz archivní foto), bez vody a kanalizace.

Dům byl ještě koncem června majetkem státu. Nyní se naše redakce dověděla, že bezúplatným převodem péči Úřadu pro zastupování státu ve

věcech majetkových byl dům takto převeden na jednoho z dosavadních nájemníků.

Je jasné, co se stalo: dům teď nemusí opravovat stát, ale sami nájemníci. Když někomu spadne střecha na hlavu, zodpovědnost už nese nový majitel.

Geniální, není-liž pravda? Jak snadno a lehce se zbavit nepříjemné povinnosti. Nemusí být člověk zrovna Jiřím Čunkem, aby se tak choval vůči chudákům. Teď to už dělá oficiálně i stát!

O dalším osudu nájemníků v tomto zbořenisku budeme čtenáře dále informovat. **(red)**

Průvody za mrtvého i za vraha

Před šesti lety v červenci 2001 se ve Svitavách udála tragická událost, která dodnes není úplně vysvětlena. Faktem je, že uprostřed horké letní noci zůstal ležet před místní diskotékou mrtvý Rom Ota Absolon, kterého zabil kvůli jeho rase zřejmě některý z místních neonacistů.

Z vraždy byl obviněn jejich vůdce Vlastimil Pechanec a na základě nepříliš přesvědčivých důkazů byl odsouzen v roce 2003 k sedmnáctiletému trestu vězení. Pechanec se tak stal pro neonacistické hnutí mučedníkem, které od jeho uvěznění pořádá různé veřejné kampaně, upozorňující na tento případ. Šesté výročí tragické události si připomenuly dvě různé skupiny. Nejprve 14. července antifašisté a několik místních Romů, o týden později neonacisté. Zatímco antifašisté se v malém počtu zhruba 30 lidí snažili pietně připomenout památku zavražděného otce rodiny, jehož družka nedlouho po jeho smrti zemřela na rakovinu, neonacisté se soustředili na osobu Pechance a na nesrovnalosti v soudním procesu. Antifašisté nahlásili po dohodě s místními Romy svoji akci v jiném termínu než neonacisté, protože Romové měli strach z možných konfliktů s početnými holohlavci. Ultrapravicoví skinheads to však pochopili jako slabost svých odpůrců a holedbali se vítězstvím. Obě akce byly nesrovnatelné co do počtu účastníků. Zatímco nejprve prošla Svitavami tichá nepříliš početná skupinka antifašistů a Romů, o týden později maširovalo městem více než 200 urvaných neonacistů, kteří se snažili dát místním lidem alespoň na jeden den pocítit, kdo je ve městě „pánem“.

Vzpomínkovou akci za Otou Absolona pořádala místní pobočka Československé anarchistické federace (ČSAF) společně s Antifašistickou akcí (AFA). Hesla na

transparentech hlásala: Společně proti rasismu a Černí bílí spojme síly. Podle mluvčího demonstrace Míchala „dochází v poslední době k rozvoji neonacistických aktivit v regionu, což se projevuje verbálními i fyzickými útoky na Romy. Shromáždění by mělo vyjádřit solidaritu s oběťmi útoků.“ Romové dorazili v malém počtu, což je z jejich strany signál spíše strachu než nezájmu. Mnozí se také dali slyšet, že ve dny obou akcí z města raději odjedou.

V proslovech zazněla kritika současné vlády, hlavně místopředsedy Jiřího Čunka a premiéra Mírka Topolánka, za jejich rasistické (Čunek) a asociální (Topolánek) postoje. Kritizována byla i nejnovější kauza senátorky Liany Janáčkové. Poté zamířili účastníci průvodu ke hrobu zavražděného Absolona, kde položili květiny a zapálili svíčky.

Neonacistickému pochodu předcházely stížnosti místních Romů, vyjádřené jejich neformálním mluvčím Václavem Kotlarem. Radnice se však (oprávněně) bránila, že průvod nelze zakázat. V podobných případech ho totiž pouze bere na vědomí a nemůže nic povolovat ani zakazovat. „Opravdu se divíme vstřícným a benevolentním postojům místních úřadů vůči těmto pro společnost nebezpečným skupinám, neboť i přes současné zákonotaké páky a možnosti, kterými lze takové projevy včas zakázat a omezit, přesto se tak neděje,“ píše se v prohlášení svitavských Romů, které Kotlár rozesílal médiím.

Romové se zřejmě nestačili divit, když do jejich města nachodovaly 21. července na dvě stovky neonacistů a pod zámkou upozornění na justiční omyl v Pechancově kauze předvedli další z mnoha demonstrací síly, které se v poslední době stávají

téměř běžnou součástí víkendů v mnoha městech. S projevy vystoupili staří známí zkrachovalí politici (Tomáš Vandas z Dělnické strany), senilní brněnský klerofašista Ladislav Malý, zástupce pochybné organizace Nové svobodné Slovensko a neofašistický novinář František Rozhoň z časopisu Svědomí. Přečetli také pozdravný dopis přímo od Pechance z vězení; své si řekl i jeho kamarád Jiří Švehlík, který akci svolal. Během demonstrace jedna z neonacistek zkolabovala, zřejmě z euforie nad novou bílou Evropou, kterou nám její soukmenovci chystají.

Nutno přiznat, že v Pechancově kauze je opravdu mnoho nejasností, a že byl jeho případ zpolitizovaný. Nakonec je docela dobře možné, že Absolona zabil jiný z neonacistů, kteří se osudové noci pohybovali kolem diskotéky. Neoddiskutovatelný fakt je ten, že Pechanec je psychopat a násilník, který od svých patnácti let systematicky terorizoval okolí a přičinil se o velký rozvoj neonacistického hnutí na Svitavsku. Už jen kvůli tomu je dobře, že nemůže dál napadat Romy, alternativní mládež, nebo kohokoli jiného, kdo se mu zrovna znelíbí. Nemělo se to však stát způsobem, že bude s pochybnostmi odsouzen a uvězněn. Měli ho zastavit lidé v jeho okolí, a to všemi možnými prostředky.

Stejně nelogické je spoléhání se místních Romů na jakousi „vyšší“ moc samosprávy, která neonacistům zčistajasna zakáže pochod. Musí to být přímo místní lidé, kteří i za pomoci dalších vyjdou do ulic a nedovolí neonacistům pochodovat kolem svých domů. S neonacisty se musíme vypořádat sami, policie ani úřady to za nás neudělají!

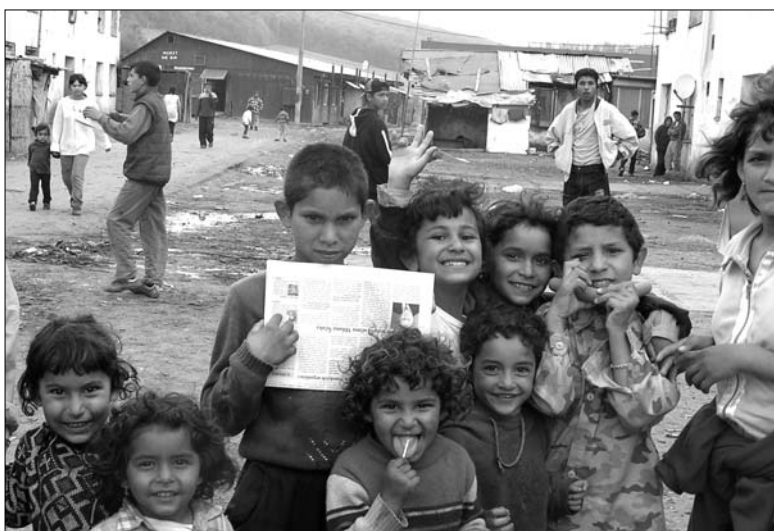
Jiří Salík Sláma

Ladislav Fízík: „Naše řešení romské otázky na Slovensku může být vzorem pro celý svět“

Ladislav Fízík, předseda Parlamentu Romů SR, osobní poradce Jána Sloty (SNS) a poradce slovenského ministerstva výstavby, v rozhovoru pro server Romea.cz řekl (26. 7.), že Slovensko chce být vzorem pro řešení romské otázky pro celý svět.

Fízík je známý kontroverzní spoluprací se Slovenskou národní stranou. Ta se zapsala do povědomí především svými rasistickými výroky o slovenských Romech a Maďarech žijících na Slovensku. Předseda SNS kdysi prohlašoval, že na Romy je zapotřebí malý dvůr a dlouhý bič. Fízík k tomu pro server Romea.cz řekl: „My jsme si to s panem Slotou vysvětlili. Malý dvůr, bič, pleskot, ale bič nemusí udeřit.“ Se Slotovými výroky se kupodivu ztotožňuje i předseda Parlamentu Romů v ČR Milan Ščuka: „Slota řekl pravdu, velký bič a malý dvůr. A to je na ty cigány, co nechťejí platit a nechťejí makat. To je na ně to potřebný.“

Fízík si, jak dnes přiznává, SNS ke spolupráci vybral sám. Podle něj byl čas zapomenout na to, co bylo a využít vhodné příležitosti pro vyjednávání. „Němci vraždili Čechy a dnes jsou dobrými přáteli... Bylo na čase si některé věci se SNS vysvětlit a hledat jiné způsoby řešení a komunikace. Nemůžete se neustále na někoho zlobit. A já mohu garantovat, že Slovenská národní strana dnes nemá ve svém programu žádné rasistické podtóny, naopak ve svém programu má řešení romské otázky,“ řekl Fízík exklusivně pro server Romea.cz. Podle Fízika však první rok této spolupráce žádné výsledky zatím nepřinesl. Hlavní ideou Fízika je v současné době sbírat zkušenosti ve světě a jak sám řekl, pozorovat

Romské děti na východním Slovensku

Archiv RH

to, co se ve světě dělá dobře a to dobré přenést na Slovensko. „Já cestuji a učím se. To, co vidím, že je dobré, bych chtěl přenést na Slovensko a tam to realizovat,“ uvedl Fízík.

Předseda Parlamentu Romů SR by rád změnil také bytovou situaci Romů na Slovensku. Řešení vidí například ve zvýhodněných hypotékách. „Romy musíme naučit mít majetek, je jedno jestli byt, dům, zem. Jinak se nepohneme z místa. Když někomu dáte něco zadarmo, tak se k tomu také podle toho bude chovat. Mluvím o družstevní výstavbě. Říkám, že když stát dá dotaci, obec se bude podílet a na určitou část bych zavázal i toho Roma hypotékou, třeba na dvacet let. Oni stejně musí platit nájem, tak proč by si neplatili hypotéku. Tohle bych udělal, s tím pocitem, že vím, že je to moje a že to zůstane pro moje děti, si ten dům přece nevydrancuji,“ dodal Fízík. Tento svůj záměr by chtěl realizovat co nejdříve.

Ladislav Fízík se přijel podívat, jak se pracuje s Romy v České

republice, kde ho nejvíce zaujala romská Střední škola sociálně právní. Rád by podobné školy otevřel i na Slovensku, především pro mládež, která žije v osadách. Měl by to být jeden z nástrojů, jak si vypěstovat novou generaci romské inteligence na Slovensku a jak pozvednout sebevědomí těm, kteří v romských osadách žijí.

Ladislav Fízík se setkal také s předsedou Parlamentu Romů v ČR Milanem Ščkou. Ten pro server Romea.cz přiznal, že Parlament Romů v ČR nevyvíjí žádné aktivity a pro organizaci se nepodařilo zajistit finanční prostředky na činnost.

„Finanční prostředky vlastně už ani nesháníme. Domníváme se, že je tady dost organizací, které ty finanční prostředky mají a které se snaží tady něco dělat. My sledujeme celkový vývoj a snažíme se reagovat na vyjádření jednotlivých politiků,“ uvedl Milan Ščuka pro Romea.cz.

Stanislava Ondová
studentka mediálního kurzu
sdružení Romea

Dům za půjčku od radnice

Zhruba deset Romů včetně dětí původně ze Vsetína se v těchto dnech přestěhovalo do obce Stražisko na Prostějovsku. Podle starosty Jaroslava Krönera je ale dům zdevastovaný a nelze v něm bydlet. Romové na něj získali od města Vsetína půjčku 500 000 korun, potvrdila ČTK mluvčí vsetínské radnice Eva Stejskalová. Podle ní se romské rodiny rozhodly odejít ze Vsetína dobrovolně.

Vsetínská radnice již loni vystěhovala z města na Prostějovsko několik desítek Romů. Bylo to také do zdevastovaných domů, které radnice koupila a Romové jí je nyní splácí.

„Romové se v obci objevili počátkem července a v pondělí přišli za mnou. Ptali se, jestli v obci není nějaký volný domek, kde by se mohli alespoň umýt. V jejich domě totiž není ani umyvadlo a záchodová mísa, není tam elektrika. Myslím, že má i narušenou statiku, ale nejsem technik,“ řekl ČTK Kröner. Podle něj Romové domek koupili přes prostějovskou realitní kancelář.

„Poslal jsem je tam, ať si to s realitou vyřídí. Dům je vybydlený. Kdyby se jednalo o běžný dům v dobrém stavu, dávno by byl prodán. Jsme tu rekreační oblast a o nemovitosti je tu velký zájem,“ doplnil starosta. Podle něj zatím Romové nejsou v obci zapsáni k trvalému pobytu. Romy se ČTK nepodařilo zastihnout, dnes v obci nebyli.

„Obě romské rodiny se rozhodly odejít o své vůli. Jsou to svěprávní lidé, sami si vybrali dům ve Stražisku. Zhruba před dvěma či třemi měsíci požádali město o půlmilionovou půjčku. Rada jim vyšla vstříc, neboť řádně platili nájem a navíc městu vrátili

dva byty,“ uvedla Stejskalová. Do uvolněných bytů radnice přestěhovala dvě romské rodiny, jež byly vloni na podzim vystěhovány z místního pavlačového domu do obytných kontejnerů v části Poschla.

Romská koordinátorka v Olomouckém kraji Renáta Köttnerová se domnívá, že z právního hlediska nelze vsetínské radnici zřejmě nic vytknout. „Je ale s podivem, že město dává poměrně vysoké půjčky jen romským občanům na nemovitosti, které si koupí mimo území Vsetína, potažmo Zlínského kraje,“ uvedla Köttnerová. Soudí, že Romům zřejmě nikdo kvalifikovaně neporadil, že rekonstrukce domu bude nad jejich síly. S rodinou ale nemluví.

Romové ze Vsetína bydlí na Prostějovsku i v Čechách pod Kosířem a v obci Dřevnovice. Vsetínská radnice je loni vystěhovala i do tří obcí na Jeseníku. V Čechách pod Kosířem je objekt neobyvatelný, situaci se zabývá příslušný stavební úřad. Přesto Romové za dům, který stále nevlastní, splácejí půjčku.

V době stěhování byl vsetínským starostou nynější vicepremiér a šéf KDU-ČSL Jiří Čunek. Vsetínská radnice je přesvědčena o tom, že v kauze postupovala správně. Čunek i vedení vsetínské radnice si za vystěhování Romů vysloužili ostrou kritiku. Romská sdružení podala na šéfa lidovců trestní oznámení. Celým případem se zabýval i veřejný ochránce práv Otakar Motejl. Podle něj radnice při vystěhování Romů z centra města jednoznačně pochybila, úředníci se dopustili celé řady nedopatření.

Romea (ČTK), 11. 7. 2007

Proběhl první seminář k „romské agentuře“ (1)

V Praze proběhl ve dnech 25. a 26. července seminář k zamýšlenému vzniku Agentury pro odstraňování sociálního vyloučení a jeho prevenci v sociálně vyloučených romských lokalitách. Seminář připravila kancelář Rady vlády pro záležitosti romské komunity, respektive její nová ředitelka Radka Soukupová v Lichtensteinském paláci na Malé Straně, na místě pro romské dění povytce symbolickém, neboť právě v těchto prostorách došlo před deseti lety k bouřlivému seznání romských představitelů, ze kterého vzešla kandidatura Moniky Horákové (dnes Mihalickové) na výkonnou místo-předsedkyni nově zřízené Mezi-resortní „romské“ komise.

Jednalo se o první ze tří plánovaných seminářů, které mají proběhnout do konce letošního roku. Zamýšlená „romská“ agentura má totiž již dané datum vzniku: 1. leden 2008. Nutno však poznamenat, že její vznik byl již dříve vládou avizován na letošní červen, záležitost však zjevně není snadná.

Podle pracovní verze návrhu nemá být agentura samostatným tělesem, ale oddělením v rámci odboru pro lidská práva Úřadu vlády ČR a má být blíže neurčeným způsobem provázána s Radou vlády ČR pro

záležitosti romské komunity. Jejím úkolem by měla být koncepční pomoc státním orgánům, obcím i nevládním organizacím při provádění sociálního začleňování Romů do společnosti a zajištění hospodárného využití peněz plus zajištění financování z evropských a dalších zdrojů.

Podle „preambule“ materiálu se vláda ČR (rozuměj Topolánkova současná modro-černo-zelená koalice) „ve svém programovém prohlášení zavázala vytvořit agenturu, která bude zajišťovat komplexní služby při předcházení sociálnímu vyloučení a jeho odstraňování v sociálně vyloučených romských lokalitách a zefektivní čerpání finančních prostředků z EU v oblasti aktivit zaměřených na integraci sociálně vyloučených Romů do společnosti. Cílem plánované agentury je využít jedinečné příležitosti, kterou nové programovací období čerpání ze Sstrukturalních fondů EU v letech 2007 až 2013 nabízí, a vytvořit nezbytné personální a institucionální zázemí pro realizaci programů a projektů, které zásadně zlepšují sociálně ekonomické podmínky Romů, zvýší jejich životní úroveň a zlepšují jejich přístup na pracovní trh a k hlavnímu proudu vzdělání.

Vláda České republiky se rozhodla pro vytvoření komplexního nástroje sociálního začleňování na lokální úrovni, neboť věří, že pomocí integrace Romů v oblasti vzdělání, zaměstnanosti a bydlení se podaří zastavit proces vytváření sociálně vyloučených romských lokalit a jejich obyvatelé se budou moci plně zapojit do života společnosti.

Prohlubující sociální vyloučení příslušníků romských komunit vyvolává naléhavou potřebu komplexních řešení šitých na míru lokálním podmínkám. Jako reálný model se jeví pilotní ověření a následné vytvoření agentury pro odstraňování sociálního vyloučení a jeho prevenci, která bude podporovat „sítování“ a vytváření partnerství lokálních institucí, které mají, nebo mohou mít bezprostřední vliv na životní strategie a motivace obyvatel sociálně vyloučených romských lokalit (obce, školy, nestátní neziskové organizace, soukromé subjekty a další instituce).“

Co však krom výše uvedených vytčených a jistě vznešených cílů bude vznik „romské agentury“ (jak ji ihned nazvala pohotová média) skutečně znamenat? Jakou roli při

její činnosti bude mít tolikrát diskutovaný orgán Rada vlády pro záležitosti romské komunity a zvláště pak její kancelář? Zůstává otázkou, v čem že má spočívat „agenturnost“ jí do vínku dávané agendy, když se má jednat o oddělení úřadu, jehož primárním úkolem je zajišťovat servis premiérovi a vicepremiéřům a jak se stalo zvykem též ministrům bez resortu, kterým je přidělována oblast dohledu nad lidskými právy a menšinami. Byť se jedná o pracovní návrh, je zjevné, že „agentura“ bude zasahovat do působnosti několika ministerstev. Nezapomeňme, že působnost ministerstev je daná kompetenčním zákonem, v němž je pozice Úřadu vlády ČR spíše vachrlatá a každou jeho novelou se mění. Nota bene, ministerští úředníci nesou s velkou nelibostí intervenování do záležitostí „jejích“ resortů, a dokáží „intervenujícímu“ notně znepříjemnit život. Není naloženo agentuře přispívat? Pracovní materiál uvádí:

„Koncept navrhované agentury, ať již v pilotní, ověřovací nebo v plošné, systematické fázi své

existence se opírá o tři zásadní principy:

(I) k řešení komplexních problematik je třeba iniciovat funkční spolupráci několika různých subjektů. Agentura proto bude v lokalitách své působnosti podporovat vytváření lokálních partnerství (samosprávy, školy, nestátní neziskové organizace a jejich konsorcia, místní zaměstnavatelé a další), a bude úzce spolupracovat s univerzitami a výzkumnými institucemi. Agentura rovněž zajistí přístupnost cenových poznatků z terénu směrem ke krajům a ústředním orgánům státní správy.

(III) k tomu, aby došlo ke zlepšení životní úrovně sociálně vyloučených Romů, je třeba pracovat s celými rodinami, nikoliv jen s jednotlivci;

(V) osvědčené praxe, které se ukázaly jako životaschopné v určitých lokalitách při řešení dílčích problémů v oblastech zaměstnanosti, vzdělávání a bydlení, by měly být při zohlednění místních specifik zaváděny v dalších lokalitách a pokud se ukážou být univerzálními nástroji pro většinu lokalit, měly by být systematizovány, podporovány státem a měly by se stát inspirací a podnětem pro nezbytné legislativní změny.

Albína Schwartzová
(pokračování příště)

Lavutara

O Tolčemešis. Cikneder gav pre vigeli (východní) Slovaňiko, vaš biš kilometri le Perješistar. Pašlöl pre tatí sera le Čergovoskeri heđi. Adaj vaj duj kilometri le gavestar tel e Hineška bešen o Roma. O cikne kherora hine garude tel o heđos sar škatulki. Pal aver sera čuľal o cikno paňori, feder te phenel leňori a pašal late baron o verbi. Ta te pes avka lela, ta o khera hine garude sakona seratar, hoj len aňi nadičhol. Terđon adaj eđa kherora the a šmikňa le Andrišiskeri. Bešen adaj sa terne fameliđi. Nekphureder ehin o Andrišis la romňaha la Ilonaha. Čhavo, so peske šal lelas mindar romňa, ehin čak jekh – o Karolis, la Ilonakero čhavo pal o ešebno rom. Okle čhavage mek nane aňi dešupanž berš.

Ehin ňilaj, kerado šukar, sar kamel te el. O Čhave phiren upre tele. Lidžal len o Karolis. Okle muřša sa hine le romňijenca a hin len pherdo čhave pašal peste. O čhaja hine pre oda feder. La Irenake ehin imar buter sar biš berš, la Agnesake biš the duj. Paľis mek adaj hin o terne čhaja: e Uľa, e Jolana, e Margita, e Verona the e Marča. Savore šaj džan mindar romeste. Savore hine šukar, šaltovna a nane muřš, hoj pre lende te na zadikhel. Čepo kaj kajse čhajen arakhlahas. Parne sar rakľija, šaltovna le pindrendar ži andro šero.

O Karolis phirel pal o dvora a dodikhel, sar pes so kerel. O čhave ande andal o veř brezika konara. Zaispide len andre phuv a kerde odoj than pro kheliben. O čhaja len obcirde farbimen papirena, sar pes phenel, omajinde len. Mařkar o khera oda dičholas šukares. Manuřeske avľa, sar te ulahas pre baro balos ko raja.

Hiros, hoj o Karolis kerel balos, pes maj rozgela pal o Roma. Kaj mek has kurko, so kamľa te el o balos, a Novesiste, Terňate, Balpotokate imar sa o čhave the o čhaja pes kisitinenas, hoj avena, ale na čak o terne, ale the o phureder le romňijenca. Novesistar le Romen has Tolčemešiste bari fameliđja, ale na čak oda. Novesiskere lavutara – oda has extra lavutara. Pal lende džalas baro hiros. O Karolis len anglal imar vičinda.

Ale the o rakle a rakľija andal o gav pes dodžanle, so o Karolis kisitinel. Jekh đives angla oda, so kamľa te el o balos, avle pal leste, či šaj aven the jon pro balos.

„A soske našťik avnas. Savore sam andal jekh gav, savore pes prindaras,“ phenda o Karolis. „Čak avas igen rado, te sako anenas čepo balevas the maro a te elas kija vare-savo caklocis, ta oda imar našťik ňič feder elas. A te pes, o Del te zarakhel, varešo ačhelas, avas rado, te džanas het a nathovenas pes andre ňisoste. So pre oda phenen?“ phučla o Karolis.

O rakle pre savoro priačhile bi o lav. „Ale amen tutar čiž varešo kamas. Dik hoj adaj te bařavel o Kalmanis amara giľora.“ O Karolis lenge kada rado egerinda.

Has kurko. Imar ki o dílos chudle o Roma te phirel pro balos. Doavle o Roma Novesistar, maj pal lende avle o Roma Balpotokatar, Terňatar, Michľañatar, Šľivňikostar, až ži Rasľavicatar. Oda ehin Tolčemešistar lačhe 40 kilometri. Skaminda aňi skolki adaj nasas.

O čhaja the o čhave bešenas pre čar. O Karolis zmarda vajkeci lavkici, ta choča o phureder manuša šaj peske bešte. O rakle the o rakľija bešenas pre čar paš o lavutara. O than angle khera pes polokes zapherdarda.

O Karolis avľa mařkar lende a chudľa te vakerel: „Som rado, hoj avľan. Šukares pes bavinen, khelen. Lavutara adaj ehin dosta, ta šaj bařaven a khelen, keci čak birinena. A ko nabirinla, ta šaj džal te sovel pre čar. Čak merkinen, te na pre tumende vareko uřtare, vaj te na tumen kerel varešo goredar.“

Savore chudle te asal. Pal kada chudľa o Kalmanis Tolčemešiskere romenca te bařavel. O Belas pre brača, o Juras pre bugova, o Đulas pre aver lavuta a o Tentejis pre kontra. Musaj te phenel, hoj lenge o bařaviben džalas ara het. Savore so odoj has, but navilikerde a chudle te khelel a te giľavel. Akor pes nabařavlas avka sar akana. Trin giľora a dosta. Le gadženge pes bařavlas jekh duj ori bi ačhab-naskero. A o rakle furt birinenas te khelel. Feder te phenel te chučkerel, te cifralinel. Pař oda giľavnas, hoj len řundolas pre calo gav. O Roma nasas ajse. Viľikernas te khelel but, ale sar o lavutara preačhenas te bařavel, džanas peske te beřel spokojnones. Adađives o Kalmanis a savore Tolčemešiskere lavutara bařavnas sar nekfeder džanenas. Kamle pes te vicirdel. Se odoj has pherdo lavutara a nakamle peske te kerel ladž. Avle odoj o primaša: Balpotokatar o Feris, Terňatar o Čardo the o Lipkas, Novesistar o Belkačis, o Šteřkus a o Rupčus. Maj sako Rom, so adaj avľa, džanelas te bařavel.

O Kalmanis imar bařavlas buter sar duj ori a savore, the o rakľija the o rakle, has spokojna. Bavinenas pes sar jekh bari fameliđja. „No, ale amen nasam adaj čak korkore lavutara, tu sal feder sar me,“ a thođa e lavuta andro vasta le Belkačiste Novesistar. „Bařav varešo the anglo rakle the rakľija. Dikh, sar šukares khelen the giľaven.“

O Belkačis iľa e lavuta a sikhada peskere lavutarengi, hoj te len amare lavutarendar o lavuti the e bugova. Avka chudle te bařavel. Musaj te phenel, hoj lenge o bařaviben džalas čak pasija. Sako, ko odoj has, čak řunlas a sakoneske has lengere bařaviben pre kedva. Bařavnas the moderna giľa. O Belkačis len lidžalas sar baro primašis. A sar bařavnas o halgatovi, ta savore Roma, so odoj has, rovnas.

„Ale amen nasam čak korkore lavutara. Sem adaj džanel sako te bařavel. Karol, vičín len. Tu len džanes feder sar me,“ phenda o Belkačis.

„Feri, av a le e lavuta. Zabařav varešave tumare giľora.“

„Ale muřinen amara te bařavel tumare lavutara, manca adaj nane,“ phenda o Feris.

O Belas, o Juras, o Tentejis ile o lavuti a o Đulas diňa peskeri le Feriskere phraleske le Šteřuske. Musaj te phenel, hoj o Feris bařavlas sar baro primašis. Jekh giľi pal aver. The jon bařade lačhe duj ori, a sar pes dovakerdahas, predine o sersamos (nástroje) le lavutarengi Terňatar. The jon bařavnas mište, ale ajse lačhe sar Tolčemešiskere. Novesiskere a Balpotokakere nasas.

Ilustrační foto

Archiv RH

Avri has kerado a pre varešave imar dičholas, hoj lenge tatipen nakerel miřtes. Pařal lende čuľalas o paňi, ta phirnas pes andre te řilarel. Odkanastar bařavnas, ko mište dikhelas, maj prindarda, ko kas peske arakhlľa, ko kaste peľa andre jakh. Olejňikovakere čhave khelenas furt la Jožañakere čhajenca. E Agnesa le Kalmankuha Lipenatar. Ale the o čhave andal aver gava peske arakhle kija peste džuvľijen.

Vaj eđa orendar kisitinde Tolčemešiskere džuvľija bare pherasa. Urde la Haňa andro muřřikane gada, thode lake pro řero bari stadi, kerde lake pukľa pro dumo, thode lake andro vast e paca a ľigende la ki o lavutara. E romňi has churđori a o hudri pre late řiginenas sar pro strařakos, so les rakhinen pro maľi. Savore, so odoj has, čak o jakha avri dine. Po jekh latar the daranas, sar pre lende sikhada o danda. Kerde lake len le phuvalendar.

Terđila anglo lavutara, zmukhľa: „No, thoven pes, muřšale,“ chudľa te vakerel. „Bařav mange miri giľi, džanes savi, na?“ phenda le primašiske.

O Feris pre late dikhelas a nadžanelas so te kerel.

„Tu nadžanes kodí giľi – So tajsa džaha te chal?“

Savore, so odoj has, chudle te asal.

„Ta kadi giľi me nadžanav,“ odpheďla lake o Feris, „muřines amenge la te zagilavel.“

E Haňa chudľa te giľavel, ale avka hamiřnones, hoj o Roma pes chudenas kanendar, a o lavutara has latar diline. Savore avka asanas, hoj lenge až o apsas pernas. E Haňa mek paš oda podchučelas, sar te kamľahas te perel. O rakle the o rakľija ajso varešo mek řoha nadikhle. Naachaľonas lake, ale the avka asanas pre pherdo muj.

„Nadžanen ňič, te pal mande našťik chuden. Kavka dikhen,“ a iľa e lavuta le Feristar. Chudľa te cirdel le vonoha, hoj až o kana dukhanas. „Šundal,“ phenda le Feriske. „Kavka pes bařavel,“ a diňa leske o lavuta a chudľa te giľavel. „Bařav mange Feri, odi miri giľi, a sar mange nabařaves, duj pal o muj mandar chudes.“

Čak savore o jakha avri dine, sar šukares zagilada.

Paľis pes pekľa pal o bul. „So pre ma dihken, imar te khelel, hjaba o lavutara nabařavna.“ A chudľa te asal. Iľa ešebnones, so lake avľa andro vasta a chudľa te khelel.

E Šteřana, le Kalmaniskeri romňi,

iľa lake pal o řero e stadi a zvičinda: „Akana savore te khelel!“ The pro rakle a pro rakľija. Paľis pes e Haňa kerda pale nasvalake a calo zbondardi gela khere. Savore, so odaj has, lake chudle te kľapkinel. Kaj pes andre late ajci bengipen lel. Dičhol avri sar cikňi čhajori a dikh, so andre late hin, vakernas peske.

Imar dobařade maj savore lavutara a pre varešave dičholas, hoj o tatipen lenge zor napridiňa. A pro čhave the čhaja oda dičholas mek buter. Te peske laha, savo koter drom adaj avle a ki oda mek calo đives nachale, tak kada pes phares zagaruvel. Zgele pes adaj buter sar tranda džene. Kas has adaj fameliđja, ta peske len ile khere, dine te chal. Oklen, so ačhile, ta peske rozkidle o romňija khere. O Karolis rozdiňa andre dojekh kher o balevas the maro, so ande o rakle, ta savore čaľile. O romňija lenge tade haluřki.

Sar imar has polokes jepař rat, preačhile o Roma te bařavel. Kerde bari jag a chudle te vakerel o paramisa a so kaske ačhiľa. A mindik doperlas oda avka, hoj pes chudelas te vakerel pal o mule. Pař oda pes pekenas andre jag o phuval.

Andrej Giňa

Narodil se v roce 1936 na východním Slovensku v obci Tolčemeř, dneřní řariřské Sokolovce, v okrese Preřov. Patří k velkým paměťníkům romských tradic a řivota v osadě a z této autentické zkušenosti čerpá ve své próze. Je autorem sbírky povídek Svatba (rom. Bijav) a několika desítek kratřích povídek, pohádek a vzpomínkových textů. Publikuje především v romských periodikách a platí za jednoho z nestorů romské beletrie.

V roce 1946 se jeho rodina odstěhovala do Prahy a poté za prací do Rokycan, kde dosud řije řiroké řříbuzenřtvo. Vyučil se tavičem, pak dva roky večeřně studoval pedagogickou řkolu a nakonec se nechal odvést na vojnu. Jako voják z povolání studoval

O rakle the o rakľija gele khere. Igen lenge has pre kedva, hoj o Roma pes avka šukares ľikernas. O raklo o Toňus chudľa te phučkerel le Karolistar: „Sar oda, hoj pes o čhave avka šukares ľikernas? Nadikhľom aňi jekhes, hoj te ulahas choľamen, hoj te kerdahas vika, hoj te pes našukares ľikerdahas ki o čhaja. Ta kaj, ki amende oda pregeľahas avka šukares sar adaj. A te avľahas odoj te khelel o rakle andal aver gava, ta oda bi o mariben pes naobgeľahas. Navakerav pal oda, hoj savoren diňan te chal, bar te tumen nane korkore so andro muj te thovel.“

„Soske pes maraha? Amen marel dosta e bida the e bokh. A hoj das te chal sakones, ko avel? Oda ehin romaňi pativ. Te del te chal sakones, ko hino bokhalo, bar te pre amende nadoačholas. Amen te avaha nadžanav kaj, ke aver Roma, so len nadžanas a so len řoha nadikhľam, jon amen lena andre, dena te chal a mukhena te presovel. Kavka pes mařkar peste ľikeren o Roma.“

O rakle čak řunenasa a bondarnas le řerenca. ňič kajso varešo andre peskero dživipen mek napridarde.

Andrej Giňa

zdravotnickou řkolu v Hradci Králové a působil jako zdravotník pluku. Manželské a otcovské povinnosti jej nakonec odvedly zpět do Rokycan, kde pracoval ve slévárně řampírka – nejprve v tzv. pucířně, čistířně odlitků, a posléze jako řidič. Dnes se synem podniká – rozváží suroviny na tradiční romskou pochoutku zvanou goja.

Jeho tvorba je srovnatelná s ranou řází literatury psané v jidiř – svět řtetlu a osady má totiž mnoho společného. Inspiruje se formalizovanými i méně formalizovanými řánry folkloru, pracuje s tradiční typologií postav, kterou současně rozřřiřuje o nové řigury, a touto cestou se snaží zachovat původní romskou úřtní slovesnost, která přeřřívá už jen ve vzpomínkách paměťníků.

Charakteristickým znakem Giňovy prózy je laskavý humor, hluboké porozumění problémům Romů a intimní znalost prostředí, které zobrazuje. Stejně jako klasické jidiř trio (M. M. Sforim, I. L. Perec, ř. Alejechem) pohľží na zanikající svět izolované komunity lehce romantizujícíma očima. Ovšem jen díky vypravěčům jako je Andrej Giňa může větřšinová společnost nahlédnout, že hodnotový systém Romů se opírá o daleko zásadněřší pilíře, než je vzdělání a kariěra.

Hudebníci

Tolčemeš. Menší vesnice na východě Slovenska, asi dvacet kilometrů od Prešova. Leží na jižní straně Čergovských vrchů. Tady, asi dva kilometry od vesnice, pod Hineškou, žijí Romové. Malé domečky jsou schované pod kopcem jako krabičky. Na druhé straně teče říčka, nebo spíš potůček, a kolem něj rostou vrby. Když se to tak vezme, jsou domky ukryté ze všech stran, ani je není vidět. Stojí tu sedm domků a Andrišova kovárna. Bydlí zde samé mladé rodiny. Nejstarší je Andriš se ženou Ilonou. Chlapec, který by se mohl hned ženit, je tu jen jeden – Karol, Ilonin syn po prvním muži. Ostatním chlapcům ještě není ani patnáct let.

Je léto, pěkně teplo, jak má být. Kluci běhají sem tam. Vede je Karol. Ostatní muži mají všichni ženy a kolem sebe plno dětí. Děvčata jsou na tom lépe. Ireně je už víc než dvacet let, Agnese dvaadvacet. Potom jsou tady ještě mladá děvčata: Ula, Jolana, Margita, Verona a Marča. Všechny na vdávání. Všechny jsou hezké, urostlé a není muž, který by se na ně nepodíval. Málokde bys takové holky našel. Bílá plet, urostlé od hlavy k patě.

Karol chodí po dvoře a dohlíží, jak se co dělá. Chlapci přinesli z lesa březové větve. Zastrkali je do země a udělali tam místo pro tanec. Děvčata je omotala barevnými papíry, jak se říká, omájlila je. Mezi domy to vypadalo krásně. Člověku se zdálo, jako by byl na plesu u pánů.

Zpráva, že Karol pořádá ples, se hned mezi Romy rozšířila. I když zbýval do plesu ještě týden, chlapci i děvčata z Pečovské Nové Vsi, Babina potoka a Terni už se chystali, že půjdou, a nejen mladí, ale i starší se ženami. Romové z Nové Vsi měli v Tolčemeši hodně příbuzných, ale nejen to. Hudebníci z Nové Vsi – to byli extra hudebníci. Všude se o nich povídalo. Karol je pozval už předem.

Ale i bílí chlapci a děvčata ze vsi se dověděli, co Karol chystá. Den před plesem přišli za ním, jestli mohou přijít na ples také oni.

„A proč byste nepřišli. Všichni jsme z jedné vesnice, všichni se známe,“ řekl Karol. „Jen budeme moc rádi, když každý přinese trochu slaniny a chleba, a jestli k tomu bude i nějaká lahvička, tak už nemůže být nic lepšího. A kdyby se, chraňbůh, něco dělo, budeme rádi, když půjdete pryč a nebudete se do ničeho plést. Co na to říkáte?“ zeptal se Karol.

Bílí chlapci se všim bez výhrad souhlasili. „Ale my od tebe taky něco chceme. Aby tady Kalman hrál naše písničky.“ To jim Karol rád slíbil.

Byla neděle. Už k poledni začali Romové chodit na ples. Přišli Romové z Pečovské Nové Vsi, hned za nimi přišli Romové z Babina potoka, z Terni, Michalán, Slivníka, až z Raslavic. To je od Tolčemeše dobrých 40 kilometrů. Stoly ani židle tu nebyly. Děvčata a chlapci seděli na trávě. Karol sbíral několik lavic, aby si aspoň starší lidé mohli sednout. Bílí kluci a holky seděli na trávě u hudebníků. Místo před domky se pomalu zaplnilo.

Karol přišel mezi ně a promluvil: „Jsem rád, že jste přišli. Hezky se bavte, tancujte. Hudebníků je tady dost, tak můžete hrát a tancovat, dokud vám budou síly stačit. A kdo nebude moct, může jít spát do trávy. Jen dejte pozor, aby na vás někdo nešlápnul, nebo aby vám neudělal něco horšího...“

Všichni se začali smát. Potom začal Kalman s místními chlapci hrát. Bela na violu, Juro na basu, Ďulo na další housle a Tentej na druhé housle. Je třeba říct, že jim hraní šlo od ruky. Všichni, co tam byli, dlouho nevydrželi a začali tancovat a zpívat. Tenkrát se nehrálo tak jak teď – tři písničky a dost. Gádžům se hrávalo jednu dvě hodiny bez odpočinku. Bílí kluci pořád vydrželi tancovat, lépe je říct poskakovat, cifrovat. U toho zpívali, že je bylo slyšet na celou vesnici. Romové takoví nebyli. Vydrželi tancovat hodně, ale jak hudebníci přestali hrát, šli si v klidu sednout. Ten den Kalman a všichni tolčemešští hudebníci hráli, jak nejlépe uměli. Chtěli se vytáhnout. Vždyť tu bylo plno hudebníků, nechťeli si udělat ostudu. Přišli primáši: z Babina potoka Fero, z Terni Čardo a Lipka, z Nové Vsi Belkač, Štefko a Rupčus. Snad každý Rom, který sem přišel, uměl hrát.

Kalman už hrál víc než dvě hodiny a všichni, i bílí chlapci a děvčata, byli spokojeni. Bavili se jako jedna velká rodina.

„No, ale my tu nejsme jediní hudebníci. Ty jsi lepší než já,“ řekl Kalman a dal housle do rukou Belkačimu z Nové Vsi. „Zahraj něco taky před bílými chlapci a děvčaty, podívej, jak pěkně tancují a zpívají.“

Belkač vzal housle a ukázal svým hudebníkům, aby si vzali od našich hudebníků housle a basu. Pak začali hrát. Musí se říct, že jim hraní šlo jak po másle. Každý, kdo tam byl, jen poslouchal a všem se jejich hraní moc líbilo. Hráli i moderní písničky. Belkač je vedl jako velký primáš. A když hráli halgáta, všichni Romové, kteří tam byli, plakali.

„Ale my tu nejsme jediní hudebníci, vždyť tady umí každý hrát. Karle, zavolej je, ty je znáš líp než já,“ řekl Belkač.

„Feri, pojď a vezmi si housle. Zahraj nám nějaké svoje písničky.“

„Ale musejí se mnou hrát vaši hudebníci, naši tady nejsou,“ řekl Fero.

Bela, Juro a Tentej vzali nástroje a Ďulo svůj půjčil Feriho bratrovi Štefkovi. Nutno říct, že Fero hrál jako zkušený primáš. Jednu písničku za druhou. Hráli dobré dvě hodiny a pak, jako by se domluvili, předali nástroje hudebníkům z Terni. Také oni hráli dobře, ale tak dobří jako ti z Tolčemeše, z Nové Vsi a Babina potoka nebyli.

Venku bylo horko a na některých už bylo vidět, že jim teplo nedělá dobře. Kousek dál tekla voda, tak se chodili ochlazovat. Jen se začalo hrát, kdo dobře viděl, hned poznal, kdo si koho našel a kdo komu padl do oka. Olejníkovi kluci pořád tancovali s Jožinými děvčaty. Agnesa zase s Kalmánkem z Lipan. Ale i chlapci z jiných vesnic si k sobě našli děvčata.

Asi v sedm hodin přichystaly tolčemešské ženy velkou legraci. Oblékly Haňu do mužských šatů, daly jí na hlavu vysoký klobouk, udělaly jí na zádech hrb, do ruky daly hůl a poslaly ji k hudebníkům. Byla to drobná žena a šaty na ní visely jak na strašákově z pole. Všichni, co tam byli, jen vyvalili oči. Někteří se jí dokonce báli, když na ně vyvenčila zuby. Udělaly jí je z brambor.

Postavila se před hudebníky a spustila: „Dejte se do toho, chlapi,“ začala mluvit. „Zahraj mi mou písničku, víš kterou, ne?“ řekla primášovi.

Fero na ni koukal a nevěděl co dělat. „Ty neznáš tu píseň – Co budeme zítra jíst?“

Všichni se začali smát.

„Tak takovou píseň neznám,“ odpověděl jí Fero, „musíš nám ji zazpívat.“

Haňa začala zpívat, ale tak falešně, že se Romové chytali za uši a hudebníci se z ní mohli zbláznit. Všichni se smáli, až jim slzy tekly. Haňa u toho ještě poskakovala, jako by měla spadnout. Bílí kluci a holky něco takového nikdy neviděli. Nerozuměli jí, ale i tak se smáli na celé kolo.

„Nic neumíte, tak ode mě nemůžete nic dostat. Teď se dívejte,“ vzala Feriho housle. Začala smyčcem fidlat, až uši bolely. „Slyšels,“ řekla Ferimu, „tak se hraje.“ Dala mu housle a začala zpívat: „Zahraj mi, Feri, tu moji písničku a jestli mi nezahraješ, pár facek ode mě dostaneš.“

Všichni jen valili oči, jak krásně zazpívala.

Pak se plácla po zadku. „Co na mě koukáte, tancujte už, zbytečně hudebníci hrát nebudou.“ Rozesmála se. Vzala prvního, kdo jí přišel pod ruku a začala tancovat.

Štefana, Kalmanova žena, jí vzala klobouk z hlavy a zvolala: „A teď všichni tancovat!“

Potom ze sebe Haňa zase udělala nemocnou a celá zkroucená šla domů. Všichni, kdo tam byli, jí začali tleskat. Kde se v ní takové čertovství bere. Vypadá jak malá holka a dívej, co v ní je, povídali si.

Už dohráli snad všichni hudebníci a na některých bylo vidět, že jim horko síly nepřidalo. Na chlapcích a děvčatech to bylo vidět ještě víc. Když si vezmeš, jaký kus cesty sem šli a k tomu celý den nejedli, tak se to těžko skrývalo. Sešlo se víc než třicet lidí. Kdo tu měl rodinu, toho si vzali k sobě a dali mu jíst. Ostatní si rozebraly ženy domů. Karol rozdál do každého domu slaninu a chleba, co donesli bílí, tak se najedli všichni. Ženy jim uvařily halušky.

Když byla pomalu půlnoc, přestali Romové hrát. Udělali velký oheň a začali si vyprávět pohádky a co se komu přihodilo. A hned to dopadlo tak, že se začalo povídat o mulech, o duších. U toho se v ohni pekly brambory.

Bílí chlapci a děvčata šli domů. Moc se jim líbilo, že se Romové tak pěkně chovali. Jeden chlapec, Toňo, se začal vypyávat Karla: „Jak to, že se vaši kluci tak pěkně chovají? Neviděl jsem ani jednoho, že by byl rozzlobený, že by křičel, že by se choval špatně k holkám. Kdepak, aby to u nás proběhlo tak pěkně jako tady. A kdyby přišli tancovat kluci z jiné vesnice, tak by se to bez rvačky neobešlo. Nemluví už ani o tom, že jste všem dali najíst, i když sami nemáte co do pusy.“

„Proč bysme se bili? Stačí, že nás ubíjí bída a hlad. A že dáme jíst každému, kdo přijde? To je romská úcta. Dát jíst každému, kdo je hladový, i kdyby na nás nezbylo. Když přijdeme kamkoli k jiným Romům, i když je třeba neznáme a nikdy jsme je neviděli, oni nás vezmou dovnitř, dají jíst a nechají přespat. Tak se k sobě Romové chovají.“

Bílí chlapci jen poslouchali a kroutili hlavami. Nic takového ve svém životě ještě nepoznali.

Andrej Giňa

Přeložila Martina Vyziblová

Hodnotící zpráva vsetínského kauzy vystěhovaných Romů a doporučení na základě příkladu dobré praxe

Vyvolat zájem a diskusi především na úrovni městských samospráv o řešení problémů spjatých s ghettoizací a přijetím preventivních opatření a dlouhodobých strategických plánů, které by zabránily opakování vsetínského kauzy, dalo vznik dokumentu s názvem Hodnotící zpráva vsetínského kauzy vystěhovaných Romů a doporučení na základě příkladu dobré praxe. Pro Společenství Romů na Moravě, o. p. s., ji připravil Socioklub, občanské sdružení se sídlem v Praze.

Hodnotící zpráva vznikla jako součást projektu Prosazování lidských práv Romů II., realizovaného Společenstvím Romů na Moravě v období od července 2006 do července 2007 v rámci programu Transition Facility 2004, který byl financován z prostředků Evropské unie prostřednictvím NROS.

Brožura bude zdarma rozepisována krajským koordinátorům, na městské úřady a neziskovými organizacím a na vyžádání ji lze také zaslat dalším zájemcům.

napsali jste nám

Vážený pane Holomku, v LN 24. července jste velice trefně napsal, co si myslíte o těch, kteří uvažují plošně a hází složené Romy do pytle s neslušnými. Mně vadí taky, jak se jen nadává na Cikány, ale kolik je „bílých“ hajzlíků, to už ne. Oblíbené téma je, jak Romové dostávají tučné dávky. A bílí snad ne? Taky se jich kvanta najde, co nechce dělat a radši bere.

A upřímně, když slušný Rom má uplatnění, školy, ještě se na něj kouká jak na exota. Pěkná blbost. Já jsem „bílá“, bydlím v Praze na Smíchově a kolorit cikánské čtvrti beru úplně samozřejmě. K Smíchovu to patří.

Přeju Vám hodně zdaru a neďte se!

Petra Kameníčková, Praha

Nadační fond Verda

příhlášky pro školní rok 2007/2008

Soukromý Nadační fond Verda již od roku 2001 finančně podporuje romské učně, středoškoláky a vysokoškoláky. Na jejich studium přispívá poskytováním stipendia, částečnou úhradou školného nebo příspěvkem na školní pomůcky. Průměrná výše příspěvku se pohybuje kolem 10 000 Kč na celý školní rok a je závislá především na prospěchu studenta.

Uzávěrka přihlášek do výběrového řízení o poskytnutí finanční podpory na školní rok 2007/2008 je stanovena na **31. srpna 2007.**

(V případě přihlášek zaslaných poštou rozhoduje datum na razítku.)

Formulář přihlášky na www.verda.cz.

u nás před 10 lety

Pořád dokola

Mladá fronta Dnes informovala 3. července 1997 o tom, že senátor ODS a starosta Prahy 4 Zdeněk Klausner navrhl v hlavním článku šestého čísla novin pro Prahu 4 Tučňák řešení soužití s problémovými příslušníky romské menšiny radikálním způsobem – vystěhovat je mimo města. V článku napsal: „Stále nás tíží bezpečnostní situace v Nuslích. Je dána specifikou této oblasti, v níž se minulý režim pokoušel o asimilaci romské menšiny. Některé vybydlené byty jsou důkazem, kde se to nepodařilo. Dobrou zprávou pro všechny spoluobčany z této oblasti by mohla být informace o jednom obecním bytě, který byl prodán, a nový majitel umístil několik početných problémových rodin do náhradních bytů nejen mimo Nusle, ale dokonce mimo Prahu. Možná, že tento postup by se mohl stát inspirací pro další soukromé majitele několika domů v okolí náměstí bratří Synků, kteří zdědili po roce 1989 problémové nájemníky.“

Psychologové i právníci se po prostudování textů shodli, že jinými slovy lze tato Klausnerova slova vyložit asi takto: „Nejlepší by bylo Romy vystěhovat za města na periferie, kde na ně není vidět.“ Návrh starosty si podle nich nikterak nezadá s recepty navrhovanými nejružnějšími extremistickými stranami a hnutími. Klausner sám však tvrdil, že nepsal o soužití Romů s ostatními občany, ale jen o problémových obcích.

Kancelář prezidenta republiky označila Klausnerova slova za nebezpečná. „Ačkoli nejde o trestný čin, je jistě politováníhodné, je-li takové uvažování spojováno se jménem veřejného činitele, dokonce senátora,“ prohlásila Jana Chalupová z prezidentské kanceláře. Psycholog Slavomil Hubálek a advokát, hájící Romy, vyslovili názor, že Klausner text do Tučňáka napsal proto, aby se zalbil lidem – svým potenciálním voličům. Podle průzkumu veřejného mínění totiž většina obyvatel České republiky nemá Romy vůbec v lásce.

Starostu nebylo možné za jeho slova trestně stíhat, neboť jak uvedla ve svém právním rozboru textu advokátní kancelář Kříž, Bělina a spol.: „v souhrnu celého článku

nelze říci, že by se autor článku dopustil trestného činu. Ovšem vzhledem k tomu, že se jeho doporučení týká výlučně romské menšiny, blíží se skutkové podstatě trestného činu podněcování k rasové nenávisti podle paragrafu 198a, odstavce 1 trestního zákona.“

Právníčka Klára Samková-Veselá, známá obhájkyň Romů, uvedla, že starosta Prahy 4 navíc pro romskou menšinu nic nedělá a o Romech z Nuslí toho ani mnoho neví. „Pan Klausner neví, co mluví, on tu situaci v Nuslích dlouhodobě nezvládá. Po preventivní stránce neudělala radnice Prahy 4 pro Romy vůbec, ale vůbec nic. Ani návrh na kulturní centrum tam neprošel. V porovnání třeba s Prahou 5 a 10, kde je také dost Romů, to je neuvěřitelné. Úplně na to kašlou, a pak se diví, že se jim to vymyká z rukou. On zapomíná také na to, že v Nuslích jde o olašskou komunitu. S nimi není žádná sranda – to jsou lidi, co dělají i do zbraní a drog. Klausner opravdu neví, která bije,“ prohlásila Klára Samková-Veselá. (Mladá fronta Dnes, 3. 7. 1997)

Ačkoli představitelé ODS slibovali, že se budou aférou Zdeňka Klausnera, která podle jejich slov poškodila celou ODS, neprodleně zabývat a vyvodí z ní důsledky, ještě na konci července o osudu Zdeňka Klausnera vůbec nejednali, s odůvodněním, že na Klausnerův případ prostě nebyl čas. „Nedokážu odhadnout, jaké důsledky budou mít výroky pana Klausnera na jeho politické funkce. Nevím, jestli mu ODS doporučí, aby z některé z nich odešel. Ale já myslím, že důležité a rozhodující bylo naše prohlášení, ve kterém jsme jasně řekli, že se nám to hrubě nelíbí a představitel ODS se takto sprostě vyjadřovat nemá,“ řekl šéf poslanecké frakce ODS Jiří Honajzer.

Starosta Zdeněk Klausner však sám žádnou vinu necítil, nechtěl odstoupit z žádné ze svých funkcí a Romům se neomluvil. Starostovi navíc vyjádřili obrovskou podporu obyvatelé Prahy 4, kteří se za něj jednoznačně postavili.

Mladá fronta Dnes
22. 7. 1997

KNIHY NA PRODEJ

Ilona Ferková: ČORDE ČHAVE / UKRADENÉ DĚTI

Dvojazyčná romsko-česká brožovaná kniha vyprávění ženy milující romský jazyk. S předmluvou Mileny Hübschmannové, jež autorce pomohla začít psát.

Cena 35 Kč + poštovné

Ladislav Herák-Arpy: ZA MŘÍŽEMI

(pravdivá zpráva o intrikách a násilí za zdmi věznic)
Zpověď člověka uvězněného ve valdické věznici plná zdrcujících zážitků.

Cena 25 Kč + poštovné

Vydalo Společenství Romů na Moravě
objednávky na telefoním čísle: 545 246 673
nebo na e-mailové adrese: rhangos@volny.cz.

Není vám lhostejné dění kolem vás? Chcete, aby se veřejnost dozvěděla nejen o problémech, které vás trápí, ale také o aktivitách romské komunity ve vašem bezprostředním okolí?

Napište nám!

Mezinárodní festival
Romská píseň letos již třináctý

Už třináctý ročník mezinárodního festivalu Romská píseň se tentokrát uskutečnil ve Valašském muzeu v Rožnově pod Radhoštěm 20. a 21. července. Mezi hudebními, tanečními a pěveckými soubory z Rumunska, Slovenska a České republiky byly Devleskere čhave z Valašského Meziříčí, místní Kale bala, Holky z ulice z Valašského Meziříčí, Terne čhave ze Studénky, Děti slunce z Jihlavy, Jileskere čhave, Polajka, Nadara z Rumunska, ze Slovenska Kokavakere lavutara, Slunečnice, košíčky Romathan a Luboš Virág a jeho čarovné housle.

Ne náhodou oceňuje Úřad vlády ČR rožnovský festival jako nejvýznamnější ze všech romských hudebních festivalů pořádaných občanskými sdruženími v České republice.

Pořadatelé, Demokratická aliance Romů ČR se sídlem ve Valašském Meziříčí, připravili pro návštěvníky také přehlídku romských tradičních řemesel, ochutnávku romských jídel, výstavku výtvarných prací romských dětí a mládeže. A komu ani to nestačilo, mohl si romskou literaturu a hudbu na CD koupit.

Tento kulturní projekt, jehož hlavním posláním je bourat bariéry mezi majoritní společností a menšinovými skupinami prostřednictvím poznávání rozdílných kultur, vytváří prostor pro komunikaci a budování pozitivního multikulturního prostředí. Festival má podněcovat zvláště mladé lidi k tomu, aby neopouštěli tradiční romské hodnoty a romské kulturu.

(red)

Menšiny v politickém životě Nizozemí

Nizozemí je stát s dlouhou tradicí přistěhovalectví. Dnes tvoří příslušníci a příslušnice etnických menšin desetinu obyvatelstva této země. Nejpočetnějšími jsou turecká a marocká menšina, každá čítá zhruba 300 000 lidí; dále tady žije početná komunita ze Surinamu, Nizozemských Antil a jihoevropských států.

Turečtí a maročíti imigranté a imigrantky přicházeli od sedmdesátých let za prací. Počítalo se s tím, že zemí opustí, když už jejich pracovní období nebudou třeba. Nakonec však zůstali a žijí ve společnosti, která vyznává jiné hodnoty než oni (jsou to muslimové a většinová populace Nizozemí má křesťanské základy) a mluví jazykem, který se přistěhovanci začali učit teprve před dvaceti lety, protože jejich pobyt měl být dočasný a neměli ho tudíž potřebovat.

Menšiny v Nizozemí vykazují v průměru nižší vzdělání, horší

výdělky a vyšší nezaměstnanost i kriminalitu než většinová populace. Do té míry je situace podobná s tou českou. V Nizozemí se však příslušníci menšin podílejí na politice. Nezasedají jen v komisích s minimálními pravomocemi, ale jsou v zastupitelstvech obcí a dokonce v nizozemském parlamentu (12 ze 150 členů). Mohou se tak podílet na rozhodování o finančních prostředcích ze státního rozpočtu a zároveň mohou svou reprezentací bořit předsudky většinové kultury, která by jinak byla odkázána jen na zprostředkované a zkrácené informace o menšinách a jejich hodnotách.

Jak se politikové a političky z menšin dostali do nejvyšších pater nizozemské politiky? Ve volbách nikdy nebyla úspěšná žádná strana tvořená jen z národnostních menšin. Pokud ve volbách reprezentanti menšin uspě-
li, bylo to vždy na kandidátních

listinách velkých a zavedených politických stran. Někdy byli na takovém místě kandidátky, že za normálních okolností by neměli šanci být zvoleni. Nizozemský volební systém však umožňuje, aby voliči hlasovali pro politické strany i pro jednotlivé kandidáty a těmto hlasům přikládá velký význam. Menšiny tak hlasovaly pro „své“ kandidáty a ti měli nakonec dost hlasů ke zvolení. V Nizozemí existuje po takových politických poptávka, zastupci politických stran jsou v kontaktu s organizacemi menšin a případně jejich zástupce zvou na kandidátní listiny do voleb.

Pokusí se romské organizace navázat kontakt s velkými politickými stranami? Posune se téma menšin od rasistických poznámek politiků k seriózní diskusi za vzájemného respektu?

Martina Burjanová

Radoslav Banga nominován na ambasadora roku

Radoslav Banga – gipsy.cz

Foto: Muzikus

Jednu z nejúspěšnějších romských kapel v čele se zpěvákem známým pod přezdívkou Gipsy trápí zhoršující se vzájemné soužití Romů a majoritní společnosti. Rozhodla se proto se skupinou mladých, aktivních a profesně úspěšných Romů z řad jednotlivců i neziskového sektoru nabídnout svoji pomoc ministryni pro lidská práva Džamile Stehlíkové.

Koncem července se s ní skupinka lidí sešla v Chomutově. Tam při-

jal Radoslav Banga od Stehlíkové a úředníků pracujících na Evropském roku rovných příležitostí nabídku přijmout nominaci na ambasadora roku. Toho navrhuje každá členská země EU, která se k iniciativě Evropského roku rovných příležitostí přidává.

Členové úspěšné hudební skupiny Gipsy.cz chtějí svým příkladem motivovat mladé Romy k dosažení vzdělání a uplatnění na trhu práce. „Když jsem dokázal být úspěšný já,

může to dokázat kdokoli z romské komunity. Rozhodli jsme se proto oslovit Romy a napomoci k řešení jejich neuspokojivé situace,“ řekl frontman Gipsy.cz, rapper Radoslav Banga při setkání s romskými aktivisty z několika neziskových organizací a ministryní Džamilou Stehlíkovou v Chomutově.

Hudebníci chtějí upozornit i na problematiku rovných šancí, která by se podle nich zdaleka neměla týkat jen zástupců národnostních minorit, ale také žen, sexuálních menšin, náboženských, zdravotně handicapovaných atd. K postavení romské menšiny řekl: „Od roku 1989 se v romské problematice příliš nezlepšilo. Nejsem politik, ale obyčejný člověk a hudebník. Jako takový se budu všemožně snažit, aby důstojnost, respekt, tolerance a morálka nebyla jen prázdnými slovy, ale dařilo se jí prosadit do praxe.“

Stehlíková jeho ochotu nominaci přijmout přivítala: „Potřebu tolerance a úcty k lidské důstojnosti bude sdělovat prostřednictvím bezprostřední formy umění, jakou je hudba. Existuje velká šance, že Gipsy.cz. osloví velkou část romské

komunity, také ale majoritní společnost.“ K aktivitě mladých, aktivních Romů, kteří jsou znepokojeni nárůstem sociálně vyloučených komunit, zhoršujících se vztahů mezi Romy a ne Romy, špatnou image romské menšiny ve společnosti, Stehlíková dodala: „Oceňuji především to, že zde vzniká aktivita z řad samotných Romů pocházejících z několika neziskových organizací, které se dlouhodobě svými projekty zasazují o zvýšení vzdělanostní úrovně a kvalifikace samotných Romů. Jde o nevládní subjekty, které se snaží na poli vzdělání, zaměstnání, mediální prostřednictvím dialogu s novináři zlepšovat vzájemné soužití. Tito lidé za mnou přišli, chtějí aktivně pomoci, chtějí se podílet na připomínkování právě vznikajícího návrhu Agentury pro odstraňování sociálního vyloučení a jeho prevenci v sociálně vyloučených romských lokalitách. Někteří z nich se již zúčastnili prvního semináře, ještě budou dva předtím, než půjde návrh agentury do vlády. Pochopitelně mne zajímají také názory menšiny, již se tematická bezprostředně týká.“

V ČR podle romského aktivisty ze sdružení ROMEA a člena Gipsy.cz Vojtěcha Lavičky existuje společenská poptávka po mladých úspěšných Romech. „Je nás mnohem více, než se zdá. Je třeba změnit zavedený názor majoritní společnosti na romskou komunitu. Každý člověk je osobnost, nejsme všichni nezaměstnaní zloději barevných kovů,“ dodal.

Mezi úspěšné a aktivní Romy patří i Jarmila Balázová, novinářka působící v Českém rozhlase 6 a předsedkyně občanského sdružení ROMEA. „Jsme tady proto, že si uvědomujeme zhoršující se situaci, napětí ve společnosti. My všichni jsme ale vždy pracovali, platili daně, nekradli, přesto jsou právě ti integrovaní Romové nejčastěji postižení paušalizací a házením do jednoho pytle s těmi příživníky. To je ale realita a my víme, že nepomůže jen fňukat. Chceme pomoci, nabízíme naše zkušenosti a příklady pozitivní praxe, coby model, který ukazuje, že se problém řešit dá. Musí být ale vůle i na straně vlády a zodpovědných institucí,“ řekla Balázová.

ROME/ČTK

Děti ze sociálně vyloučených rodin mohou trávit plnohodnotné léto

Pro děti z ulice

Brněnské nízkoprahové zařízení pro děti a mládež DROM uspořádalo ve dnech 23. až 27. července již třetí ročník příměstského tábora pro děti ze sociálně vyloučených lokalit. Šlo především o tzv. neorganizované děti a mládež, kterým nabídlo příležitosti, jak aktivně trávit volný čas v době práz-

nin. „Tábor připravujeme pro děti, které v tuto dobu nemají dostatek možností trávit volný čas mimo město, tedy na klasických táborech v přírodě nebo u moře,“ upřesnila Kateřina Klíčová, vedoucí nízkoprahové klubovny.

K pestrému a zajímavému programu již podruhé přispěla také Policie ČR. „Letní tábor není naší

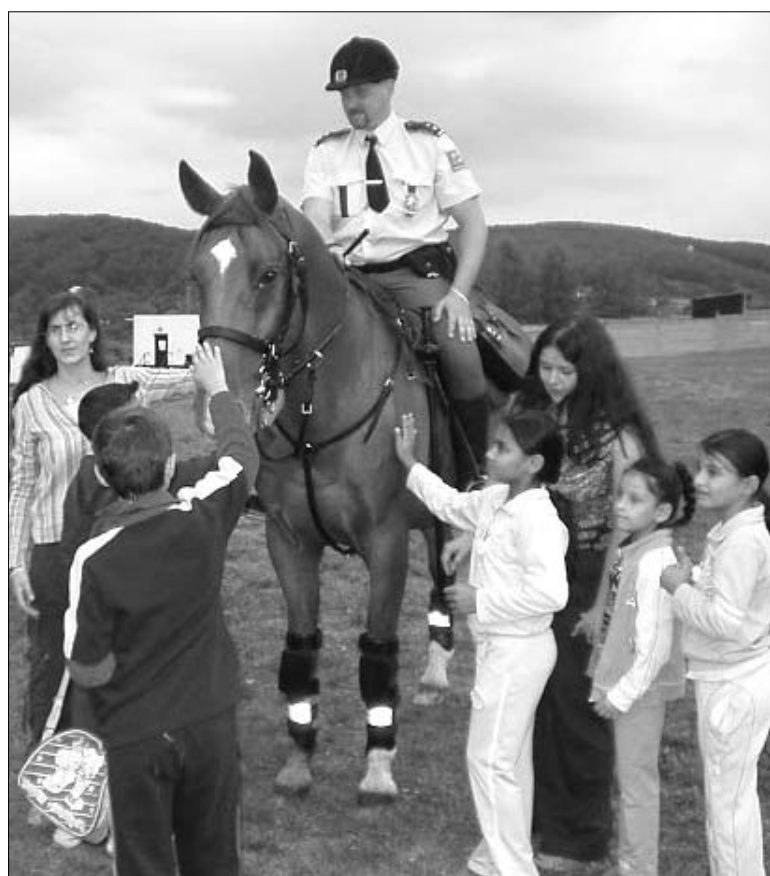
první spolupráci s policisty. S ukázkami činnosti nás navštívili v našem středisku již několikrát a vždy dokázali děti zaujmout. Proto jsme je pozvali také na letní tábor,“ dodala Simona Wachbergerová, koordinátorka projektu policejní asistence. Děti navštívily policejní areál v Brně-Rečkovicih, kde se seznámily s rolí policie, taktikou boje, dovedly se o práci jízdní jednotky a výcviku policejních psů. Přípravena byla také jízda na koních a lekce z dopravní výchovy. Na dopravním hřišti v parku Lužánky si děti ověřily své znalosti z pravidel silničního provozu. Na jejich dodržování dohlíželi strážníci městské policie.

K programu patřila rovněž dobrodružná cesta za pokladem a výlet do Punkevních jeskyní v Moravském krasu. Tábor ukončila diskotéka s karnevalem. Na organizaci pobytu se podíleli také lektori, kteří během školního roku zajišťují doučování v romském středisku Drom. Převážně se jedná o studenty Pedagogické fakulty a Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity, kteří si tak mohou doplnit a rozšířit odbornou praxi.

Merci na Svojanově

Letní tábor pro romské i neromské děti z dětských domovů a sociálně potřebných rodin připravilo i pro toto léto občanské sdružení Miret spolu s Idou Kellarovou. Prostřednictvím hudební dílny mohly prožít část prázdnin v krásném prostředí u hradu Svojanov.

Již potřetí tam byly pozvány také děti z tanečního souboru Merci, který působí jako jedna z aktivit Nízkoprahového klubu Pavlač. V něm se děti vyrůstající v sociálně a ekonomicky slabších rodinách učí pod vedením Moniky Balogové tradiční romské tance a olaško-maďarské tance. Ubyto-

Z příměstského tábora v Brně

Foto: DROM

vání a strava byly uhrazeny ze zdrojů občanského sdružení Ratolest Brno, pod kterým tento taneční soubor působí.

Tábor byl zaměřen na umělecké aktivity. Děti trávily většinu času hlasovými a pohybovými cvičeními za vedení odborných lektorů z České republiky i ze zahraničí. Kromě několika hudebních a tanečních workshopů k němu patřily také pohybové a dramatické dílny, které pomáhají rozvíjet využití psychodramatických prvků.

Dětský tábor vrcholil sedmým ročníkem mezinárodního romského festivalu Gypsy Celebration, který se konal po dva dny a tři noci, od 27. do 29. července.

Olomouť tradičně s policií

Pod vedením Jiřiny Somsiové připravila olomoucká pobočka

SRNM ve spolupráci s Policií ČR tradiční tábor pro děti z Olomouce a přilehlých obcí v Pohofanech. Tábor je zaměřen na prevenci kriminality. Kromě policistů se děti setkaly také s hasiči, kteří si za nimi přijeli povykládat o své práci a doplnili ji nezbytnými ukázkami.

„Pobyt jsme připravili pro děti od šesti do třinácti let. Chceme je smysluplně zabavit, naučit je hygienickým návykům a v rámci možností je také trochu vzdělat,“ uvedla Jiřina Somsiová.

Na šedesát dětí ve dvou turnusech vyplňovalo naučné testy, soutěžilo a vyslechlo si protidrogové přednášky. Novinkou byla netradiční výuka angličtiny, o kterou se postarali američtí studenti. Tábor podpořila finančně olomoucká radnice.

(red)

Z tábora v Podmitrově

Foto: Jiří Salík Sláma

recenze

Roming již v kinech

Roming, dlouho očekávaný snímek, kterým čeští tvůrci poprvé vstoupili mezi mezinárodně uznávané a úspěšné filmy s romskou tematikou, není první sondou do života Romů na území České republiky. Připomínám převážně televizní inscenace, dále pak mimořádně dojemný, avšak smutný příběh Marian a parafrázi Shakespearova Romea a Julie v méně známém filmu s romsko-českým příběhem Indián a sestřička.

Na romskou otázku se dívají z hlediska čistě realistického, nezkrslují, pouze popisují skutečnost, jak ji vidí majoritní společnost. Naopak filmy, mezi něž se částečně zařadil i Roming režiséra Jiřího Vejdělky, jsou podány z pohledu samotných Romů, vysvětlují a ukazují jejich hodnoty, životní cíle, způsob života, sílu tradice a jiné hodnoty romské životní filozofie.

Roming se odehrává na cestách, dalo by se říci, za tím, co bylo ztraceno. Otec Roman Daniel (Marian Labuda) a jeho syn Jura (Holub) společně s Romanovým kamarádem Stanem (Bolek Polívka) se na základě listu od Romanova přítele ze Slovenska vydávají na cestu do Bojůvky. Cesta z Čech na Slovensko je prodchnuta mnoha zážitky, které jsou vyústěním mnoha peripetií, jež je cestou potkají. Přitom se setkají s kapelou romských muzikantů, kteří cestují se svou mladou zpěvačkou na křtiny ve Frenštátě.

V další rovině příběhu se odehrává příběh romského krále Somáliho, který neuměl krást ani tančit. Stejně jako skupina cestovatelů je posláze i Somáli, který ztratil romský poklad (ptáčka, v němž žije duše všech Romů), nucen vydat se na cestu a hledat ztracené. Putuje, zápasi s mnoha překážkami stejně jako hlavní hrdinové příběhu, aby nakonec své hledání (v případě přátel cestu) završil a našel to, co hledal...

Roming je tedy film, který by se mohl stát základem tradičních romských filmů, v nichž nejsou posuzovány problémy dané společností (tj. nikoliv nesnášenlivost a nepřátelství kritičnost různých skupin a národností vůči sobě), nýbrž čistá forma, pojetí, z něhož vyřazuje láska, přátelství a pochopení. To je jakousi možnost, jak najít společnou cestu k vzájemnému porozumění a pochopení příslovcečných „obřů a Golíášů“ tohoto světa. Ukazuje život, jeho krásu, to, co si dnes již mnozí neuvědomují. To, jaké vztahy mezi lidmi mají být. Příkladem uvádím nádherný herecký projev Polívky a Labudy na začátku příběhu, kdy se setkají po dlouhé době dva kamarádi, vztah otce (Labuda) a syna (Holub) aj.

Dále bych chtěla upozornit na příjemnou hudbu, která provází celý film; za zmínku stojí, že existují dvě verze hudebního provedení filmu. Zrovna tak ztvárnění příběhu romského krále je trošičku odlišné – jedno je dabované s romskými titulkami, druhé namluvené česky. Tato zvláštnost (pro některé detail) však značně působí na diváka, alespoň v mém případě tak tomu bylo. To je to, co vytváří dokonalý obraz a prožitek z filmu.

V každém případě je Roming milý, úsměvný film, na nějž je příjemné se podívat, pokud máte čas, náladu a žádné předstupy. Lhala bych však, kdybych tvrdila, že dosahuje kvalit Kusturiciho Černé kočky a bílého kocoura nebo francouzského nezávislého snímku z 90. let Gadžo Dilo. Ale i tak – směr, jímž se film ubírá, jeho pojetí, předznamenává, že pokud v této nově započaté tradici budeme pokračovat, můžeme vytvořit pro českou kinematografii velmi úspěšný a neobyčejný žánr.

L.O.

Světlo v kultuře a historii Romů

V Evropském školicím centru ve zrekonstruované budově zámeckého pivovaru v Litomyšli se konala ve druhé polovině července unikátní výstava Světlo v kultuře a historii Romů. Připravilo ji Salesiánské středisko Štěpána Trochty z Teplic, které pracuje s dětmi a mládeží vyrůstajícími v sociálně slabých rodinách a málo podnětném sociálním prostředí.

Interaktivní výstava ukázala různost romské menšiny, která zůstává v mnoha ohledech majoritě neznámá. I to je důvod, proč teplické středisko dalo celé výstavě vzniknout. Její značná část byla věnována portrétům a profilům profesně úspěšných Romů, kteří by si zasloužili všeobecnou pozornost.

Jiné informační panely návštěvníky seznámily kromě proslulého romského umění hudby a tance i s tradičními řemesly, jídly nebo specifickými životními rituály. Návštěvníci se dozvěděli rovněž o specifikách romského

Ze zahájení výstavy

Foto: Petr Janžura

jazyka či symbolech romského národa, z nichž jeden – romská vlajka – dominoval centrální části výstavy.

Při vernisáži zahájilo Salesiánské středisko Štěpána Trochty celorepublikovou veřejnou sbírku, jejímž cílem je nasbírat dostatek finan-

čních prostředků na svůj provoz a na výstavbu nového centra, které by fungovalo jako jedno velké komunitní centrum pro celé Teplice.

Miroslav Klimeš
Salesiánské středisko Štěpána Trochty

Literární projížďka s Gypsy taxi

Není to poprvé, co se americký spisovatel Paul Polansky ve své knize věnuje Romům. Poslední se jmenuje Gypsy taxi – Cigánské taxi a blíží se již hranici desíti knih pojednávajících o osudech Romů. Stačí vzpomenout na sbírku poezie Dvakrát tím samým – básně o romském holocaustu z roku 1998 či knihu Bouře vydanou o rok později. Zachytil v ní osudy Romů, kteří přežili holocaust.

Cigánské taxi je sbírkou básní, jejichž prostřednictvím autor zhmotnil své zážitky z osmiletého pobytu mezi kosovskými Romy. Do válčícího Kosova přijel v roce 1999, aby zde jako dobrovolník pomáhal v cikánském uprchlickém táboře.

Coby řidič zde nejen vozil pacienty do nemocnic, ale pomáhal díky automobilu rovněž navázat zpřetrhaná pouta mnohých rodin, které byly rozděleny válkou.

„Paul si vedl deník, do něhož zapisoval každou cestu automobilem, koho a kam vozil. Když jsem jeho zápisky objevila, jenom za tři měsíce jsem napočítala na 400 cest a téměř 1100 Romů, kterým tímto pomohl. Několikrát denně po dobu tří měsíců vozil lidi do nemocnic, mezi nimi vykladače z karet, muslimské duchovní i členy rodin, které žily v důsledku války odděleně. Během těchto cest Paul rozmlouval s lidmi o jejich původu, tradicích a zvycích. Díky tomu, že žil přímo

mezi námi, znal mnohé z toho nezprostředkovaně,“ píše v úvodu knihy Miradija Gidzic, kosovská Romka, jejíž dům byl za války vypálen. Dnes je prezidentkou Nadace kosovských romských uprchlíků. „Doufám, že tyto básně umožní lidem představit si život Romů v Kosovu. Některé z našich tradic jsou již zastaralé a je potřeba je změnit, zejména ty, jež se týkají žen. Ale jak prozrazují Paulovy básně, naše tradice je jediná reálná věc, která nám po válkách na Balkáně zbyla,“ dodává v úvodu.

Sbírka Gypsy taxi – Cigánské taxi vyšla v dvoujazyčném, anglicko-srbském vydání. Objednat ji lze na adrese www.krff.com. **Romea**

Štěpán Markovič a Gulo Čar na Bohemia JazzFestu

Bohemia JazzFest, který pořádá v New Yorku žijící jazzový kytarista Rudi Linka, letos přivezl jazz z Vídně, Chicaga, Stockholmu, Berlína, New Yorku, Prešova i Havany. Brněňští Gulo Čar se ocitli v opravdu dobré společnosti špičkových muzikantů, absolventů hudebních univerzit i starých jazzových harcovníků, ostřílených v kapele Milese Davise.

První dva dny festivalu probíhaly koncerty na Staroměstském náměstí v Praze. Koncerty zahájilo 10. července vynikající prešovské AMC Trio, jeden z největších objevů

letošního festivalu. Pianista Peter Adamkovič, basista Peter Marinčák i bubeník Stanislav Cvcinger mají za sebou řadu úspěchů na mezinárodních soutěžích a jazzových dílnách.

Po nich vystoupil Štěpán Markovič s Gulo Čar s osobitě zaranžovanými tématy Joe Hendersona, Duka Ellingtona a Kennyho Kirklanda, tragicky zesnulého pianisty, známého mimo jiné ze spolupráce se Stingem. Výsledný tvar připomínal davisovskou fusion. Přes vytrvalý déšť většina návštěvníků setrvala. Náměstí zahálilo tisíce deštníků.

Publikum se nechalo strhnout přívalem energie sršící z podla a nadšeně aplaudovalo výkony solistů. Kromě Štěpána Markoviče se několikrát blýskl brilantním sólem i Pavel Dirda, který na klávesách vyráběl překvapivé zvuky trinidadských steeldrums nebo scatujícího jazzového voicebandu. Po nich vystoupila kapela absolventa Královské hudební akademie Nilse Berga, která předvedla svoji lyrickou syntézu jazzu a vážné hudby, plnou poetických obrazů. Jedna ze skladeb se například jmenovala Gaučo na lyžích a zazněla v ní foukací harmonika, violoncello, vibrafon a marimba.

Vyvrcholením večera bylo vystoupení kvartetu Davisova saxofonisty Kenny Garretta. Obrovská energie valící se z pódia evokovala místy modální hraní Johna Coltranea. Garret vystoupení zakončil funky peckou s popovým refrénem.

Druhý den se k interpretům přidal zajímavý kvartet Rakušana Clemense Selesneho. Společně s pianistou Clemensem Wengerem, basistou Christianem Wendtem a bubeníkem Lukášem Konígem nekonvenčně spojili jazzová témata se staro vídeňskou lidovkou. Poté vystoupili berlínští Sotones s kultivovanou, lyrickou hudbou s bohatými aran-

žemi. Ne náhodou je předcházela pověst největší naděje německého jazzu a miláček berlínských jazz rádií. Jistě o nich ještě uslyšíme.

Následovalo duo Rudiho Linky a Dana Fabricatore. Ti zahájili Linkovou skladbou Folk Song, připomínající countryovky Pata Methenyho a celý svůj set odehráli v komorním duchu. Večer vyvrcholil vystoupením kvintetu další dlouholeté hvězdy jazzových pódíí a Milesova spoluhráče, kontrabasisty Dave Hollanda. To už se sešlo na Staroměstském náměstí neuvěřitelných 15 tisíc lidí.

Ve čtvrtek 12. července se festival přestěhoval do plzeňského pivovaru, hlavního to sponzora. O zlatý hřeb večera se tentokrát postarala kapela amerického zpěváka Kurta Ellinga, mistr domovské Hobgood.

Další den v Prachaticích. Všechny stálé kapely festivalu byly rozehrané ve výborné formě. Nečekaně početné prachatické publikum si užilo špičkových výkonů a nedalo se odradit ani těžko stravitelnými egomaniaky z kapely amerického saxofonisty Steva Colemana.

V sobotu přivítaly České Budějovice festival tropickým sluncem.

Nádherné budějovické náměstí se plnilo pomalu, možná i díky faktu, že

budějovický pivovar uspořádal poblíž konkurenční rockový festival. Jazz ale zvítězil na celé čáře. Kolem čtvrté už bylo náměstí navzdory neúprosnému slunci hezky zaplněno velmi různorodým publikem, teenagery, rodinkami, důchodci i rockery. Místní Romové byli na místě ovšem hned od začátku akce, kolem druhé odpoledne. Děti se netrpělivě vyptávaly, kdy už vystoupí ti Bengas. Gulo Čar s Markovičem splnili očekávání a sklídili zasloužený úspěch.

K večeru už nebylo na náměstí k hnutí. Všichni čekali, s čím přijde další z Davisových spoluhráčů, bubeník Al Foster. Fosterův kvintet předvedl opravdu mistrovské interpretace jazzových klenotů. Samozřejmě došlo i na skladby Milese Davise.

Kolem půl dvanácté roztančili náměstí Kubánci. Leonel Zuniga a Havana Street Band zahráli salsu tak, jak většina publika očekávala. Strhující rytmus a melodie s nádechem lehké nostalgie nenechaly snad jediný pár nohou v klidu.

Letošní Pilsner Urquell Bohemia JazzFest se opravdu vydařil. Příští rok by měl proběhnout v sedmi městech České republiky. To už dojde i na Brno a Olomouc. Máme se na co těšit. Díky, Rudi!

(wav)

Gulo čar se Štěpánem Markovičem (v popředí vpravo)

Foto: wav

řekli a napsali o Romech

Aby se vlk nažral a ministryně zůstala celá

„Podrobně, s konkrétními příklady, ale s přivřeným okem vůči diskriminaci Romů. Tak vypracovala svou první zprávu o stavu lidských práv v Česku v roce 2006 ministryně Džamila Stehlíková (Strana zelených). Zpráva se o romské problematice zmiňuje jen velmi stručně. Je třeba vyjádřit znepokojení nad kauzami vysídlování romských obyvatel, které se odehrály v roce 2006, stojí v závěru zprávy. Další zmínky o Romech jsou už jen útržkovité,“ uvádí Tereza Nosálková v Hospodářských novinách. Nedlouho nato v rubrice Úhel pohledu Lidových novin (31. 7.) uvádí advokát Václav Vlk *Stehlíková – tichý posel totalitního ovládnutí občana*: „Ministryně zaměňuje lidská práva za práva sociální. Tato tendence je v rámci hnutí nevládních organizací a levicově smýšlejících stran výrazně převažující.“ Tak jen aby se vlk nažral a koza zůstala celá... Ono vůbec vtěsnat tento způsob letního psaní o Romech, Neromech a jiných Nečeších je přetěžké, jako obvykle každé léto se totiž s romskými kauzami roztřhl pytel a psalo se a psalo, až se to málem upsallo... Že by magie okurkové sezony natolik uhranula různé liány, že se nezdří a nazývají věci pravými jmény, nebo letní slunce jim vpálilo znalost prvotního jazyka, kterým mluvil Adam a Eva, a ti určitě neřikali Romové, ale... však víte, „Černé ludry,“ tak mluvil o romských občanech města břecavský zastupitel Tomáš Nepřaš, ale byli ve skutečnosti latinští bobři nebo tak nějak.

O voze, o koze a o Romech

píše Jiří Havel, bývalý to místopředseda vlády (22. 7., aktualne.cz): „Kdo zavolá po řešení klackem, získá nepochybně kus popularity. Děti rády šikanují toho, kdo se odlišuje. V dětském kolektivu často trpí ten, kdo nosí brýle, kdo je tlustý, slabý, malý nebo hubený. My dospělí nejsme o moc lepší: Romové si za svou bídu mohou sami. Tak ať si taky sami pomůžou. Proč jim něco dávat? Tahle hesla v různých podobách oslovují slušných pár procent voličů. Někteří politici to dobře vědí a neváhají to svým voličům taktní či méně taktní cestou vzkázat. Jenže jedna věc je zastřeně prohlásit, že „Cikány je potřeba brát u huby“, a druhá věc je navrhnout řešení. Přičemž se všichni tak nějak shodují, že nejlepší řešení je vlastně žádné řešení. Stačí se tvářit, že se nic moc neděje a jen důsledně Romy zavírat, když něco provedou.

Pohlédneme-li na konkrétní řešení, které naši populární „romobijci“ provedli, zjistíme, že se zmožili leda na odstěhování nepohodlných obyvatel z obvodu jednoho starosty do pravomoci jiného starosty. Invenčnější municipální politikové pak chtěli stimulovat vysídlování do zahraničí. Napřed chtěli přispívat na letenky, ale nakonec přidělovali navráceným Romům obecní byty. Pak už byly jen ty plané plky o sebrání podpor. Což se samozřejmě nemůže udělat na rasovém základě. Smutnější je, že ani intelektuální koncepty ohánějící se humanismem zprava nebo zleva sociálně handicapovaným mnoho nepřinesly. Ještě drsnější je

skutečnost, že mnohé rodiny, kterým se emigrace zdařila, v zahraničí uspěly. Nenašel jsem ale studii, která by statisticky vyhodnotila, zdali jde o občasnou náhodu, nějaký pozitivní výběr, důsledek opuštění širší rodiny nebo zákonitost. Škoda. Pohlédnu-li do čtenářských diskusí, jistě se shodneme na tom, že romský problém tu existuje. Dále se většinově shodneme i na tom, že pro Romy vlastně nechceme nic mimořádného dělat. Leda je strčit do kriminálu, když něco provedou. Všichni se ovšem shodneme i na tom, že kriminál ještě nikoho nepřevychoval. Reflektujeme problém, ale přejeme si řešení, které nikam nevede. Politické jsou definičně hloupí. Ve své hlouposti se ovšem snaží dělat, co chtějí křičící voliči. Za této situace se nedá očekávat, že by něco skutečného pro Romy politici udělali. Budou o tom jenom mluvit a mluvit. Sládkovce uklidní tím, že slíbí Romy řezat a humanitárním organizacím budou pečlivě dokládat, že Romy řežeme stejně poctivě jako ostatní. Humánně. Jsem taky trochu politik. Možná i proto žádné zásadní řešení romské otázky nemám. Přesto si myslím, že to děláme úplně blbě. Pro začátek bychom se snad aspoň měli zbavit iluzí.“

On-line Gabal: Problém Romů budeme řešit 40 let

To experti vědí, i jak dlouho to bude trvat. „Řešení bude trvat tři až čtyři dekády. Zatím se situace jednu dekádu výrazně zhoršovala. Nyní nás čeká změna a bude to těžké. Přesto si myslím, že jednou začít musíme, než nám problémy v dotčených městech začnou přerůstat přes hlavu,“ upozornil Gabal na aktualne.cz. Měli jsme 40 let komunismus, teď budeme mít 40 let integrace. Devla. Devla.

Albína Schwartzová

Ilustrační foto

Archiv RH

Je to úplně jednoduché

V novinách i televizi jsem svědkem duchaplných rozborů nejrůznějších autorů i autorit, které spíše než rozborů jsou jen planým poukazováním na nepřizpůsobivost příslušníků romské menšiny. Tento důvod jako by byl omluvou pro všechny skutečné i domnělé rasisty, při čemž se pak dovozuje, že tyhle projevy nejsou rasismem, nýbrž jen reakcí na špatnou zkušenost se špatně se chovajícími Romy. Hledání příčin tohoto stavu je spíše výjimkou a jen málokdo se těchto příčin dobere.

Jde o závažný společenský problém. Neboť všeobecně uplatňované nepřátelství vůči Romům jako celku je největší a v podstatě jedinou překážkou úspěšného procesu integrace Romů do společnosti. Na jedné straně vyvolává mezi Romy jakousi pasivní rezistenci, projevující se v nepřátelských postojích vůči všem a všemu, a na druhé straně neochotou majority vyjít vstříc s podporou programů, odstraňujících účinně překážky v procesu integrace, protože pro ně není obecný souhlas a vhodné prostředí pro jeho plnění.

Panuje všeobecný názor, že Rom je totiž co darebák, zloděj, nepřizpůsobivý, nezaměstnaný, pobírající jen sociální dávky, který při tom žije mezi hromadami odpadků.

Vzdělaný a slušný Rom není za takového považován. Všichni ti Čunkové, Janáčkovy, místostarostové Jezero, ale i tisíce dalších nenávislných úředníků na nejrůznějších úřadech jsou nositeli těchto názorů a nepřipustných generalizací. Směle a bez dalšího meditování je můžeme nazvat rasisty, bez podezření, že se mýlíme - a co horšího: ve skutečnosti jsou odpovědní za neúspěch v prosazování programu integrace Romů do společnosti.

Musí aspoň tušit, že mezi Romy existuje skupina vzdělců, dobrých řemeslníků a i jinak pocitivých lidí, která je daleko větší než skupina nepřizpůsobivých Romů. Musí aspoň tušit, že tato větší skupina rovněž nesouhlasí se způsobem života menší skupiny

tak zvané ze svého rodu. A měli by vědět, to už evidentně ani netuší, že Romy v této větší skupině svými stupidními názory nejen uráží, ale možná mnohé z nich i staví do polohy rezignace na úlohu vzdělance proskribovaného rodu, která spočívá v jeho úloze vlastní rod povznést. V této roli pak setrvávají jen nemnozí v situaci marné sisyfovské práce.

Jsem si vědom toho, že píchám do vosího hnízda a že většina lidí mne bude považovat za planého snílka a idealistu, který převrací všechny hodnoty naruby.

Jsem však všechno jiné než to. Na sklonku života se dívám zpět a hodnotím, jak probíhal život mých předků, a proč někteří z nich z bídných poměrů dokázali vytěžit maximum.

Pochopili, že cesta je jediná: přijmout pravidla hry a mít mezi sebou vzdělance. Ti už pomohou dalším. Ten proces zlepšování života jedné nebo několika velkých romských rodin nebyl vůbec jednoduchý - ani pro Romy, ani pro sedláky kolem. Romové zůstali Romy, se svým jazykem, kulturou, nehynoucí památkou na své předky. Ale „Cikán“ Holomek, jurista, patřil i v té bigotní slovácké dědině mezi smetánku. Všichni ho potřebovali, i místní statkáři.

Bylo otázkou několika desetiletí, než byli Cikáni přijati, nebylo to nic jiného než proces integrace, jak se dnes říká, a byl by zcela jistě úspěšný, kdyby nebyl přerušen válkou. Většina jeho protagonistů skončila v konečné stanici Auschwitz-Birkenau II v Osvětimi v plynových komorách. Škoda! Ale nebyla to snad marná oběť. Ti lidé ukázali, co a jak je třeba dělat. Dnes bychom to mohli vědět a poučit se. Netřeba vynalézat nic nového.

Proces úspěšné integrace moravských Cikánů do venkovských společností popisuje skvěle doktorka Jana Horváthová ve své disertační práci podané na Masarykově univerzitě v Brně - už v roce 1989.

Karel Holomek

Co přináší internetová encyklopedie Wikipedia pod heslem Cikáni

Pojem *Cikáni* se všeobecně používá jako souhrnné označení různých větví (skupin) národa, pocházejícího původně z Indie, jehož nejznámějšími představiteli jsou Romové a Sinti.

Leták z roku 1852, oznamující aukci Cikánů ve Valašsku

Původ pojmu Cikán není zcela vyjasněn. Nejčastěji se používá na řecký původ, kde athinganos znamená nedotknutelný (používané pro příslušníky nižších sociálních skupin, podobně jako v Indii). Jako další možnosti jsou jmenovány mj. následující vysvětlení:

- s tím těsně související možnost záměny Romů se sektou athinganů (v 9. století v Frýgii), jejíž příslušníci se později přistěhovali mj. na Balkán; řecký název pro příslušníky této sekty zní Athinganoi;

- odvození z perského ciganč (hudebník, tanečník) nebo asinkan (kovář).

V žádném případě se však nejedná o pojem, který by byl odvozen z řeči národů, které má označovat.

Pojem Cikán je velice podobný ve všech evropských jazycích: *Zigeuner* německy, *zingaro* italsky, *cigano* portugalsky, *tsigane* nebo také *gitane* francouzsky, *ciganin* bulharsky, *cygan* polsky, *tigan* rumunsky, *cygan*

rusky, *cyhan* ukrajinsky, *cigány* maďarsky, *cingene* turecky atd.

Pouze ve španělštině (*gitano*), angličtině (*gypsy*), částečně francouzštině (*gitane*) a řečtině poukazuje označení na dříve rozšířený, ale mylný názor, že Romové a další jejich skupiny a podskupiny pocházejí z Egypta.

Použití výrazu Cikán je neméně sporné, stejně jako i nejasnosti jeho vzniku, přičemž lze najít jak argumenty pro, tak i proti. Nehledě na rasismus a diskriminaci cikánského obyvatelstva má v mnoha zemích toto označení někdy více někdy méně hanlivý příděch, je někdy užíváno až jako nadávka. V mnoha případech se pak jednalo o pojem, užívaný policejními aparáty ke kriminalizování cikánského obyvatelstva. To vedlo k tomu, že v mnoha případech se začalo užívat označení Romové jako souhrnného názvu pro všechny skupiny (podle usnesení sjezdu Romů v Londýně roku 1971).

I toto řešení je však zčásti nejednotné. Hlavně se kritizuje, že pojem Romové, pokud je užíván souhrnně, nerespektuje existenci jiných skupin cikánského národa. Tento název, jakkoli politicky korektní, diskriminuje jiné. Tento názor je zastáván silně v Německu, kde je podporován i skuteností, že svaz Sinti Allianz Deutschland (jeden ze dvou velkých cikánských svazů v Německu) označení Cikán považuje za neutrální a za správné, protože zahrnuje všechny cikánské národnostní skupiny.

V popředí však zůstává rozhodnutí a přání všech těchto skupin, vyhnout se pokud možno často hanlivému označení Cikán, takže jako politicky korektní je nutno označit používání pojmu Romové resp. Romové a Sinti (jak je zvykem v Německu).

I v ČR je výraz Cikán někdy mylně považován za hanlivý a rasistický. „Lidovou tvořivostí“ však vznikly desítky jiných urážlivých až

rasistických označení pro Cikány, které většinou reflektují převažující snědou barvu pleti tohoto etnika.

Tradičně se cikánský národ dělí na dvě větve: Romové, původní cikánské obyvatelstvo přibližně ve východní Evropě, a Sinti, kteří přišli do západní Evropy již ve středověku a dodnes zde žijí. Toto dělení je poněkud nepřesné. Mimo tyto dvě skupiny jsou uváděny i následující: Jerli, žijící převážně v Pobaltí, Bělorusku, Ukrajině a v španělsku, jižní Francii a ve Finsku; Kalderaš, zastoupení v jihovýchodní Evropě; Lalleri, žijící hlavně v Rakousku; Lovara, žijící v Rakousku, Maďarsku a Slovensku, Manuš, zastoupení ve Francii. Skupina Jenišé, často mylně zařazovaná do skupiny Romů, má s Romy mnoho společných historických a sociologických stránek, jedná se však o samostatnou národní skupinu.

(red)

Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798, 545 581 206,
fax: 545 214 418, gsm: 608 972 782
e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz
MHD: tram 2, 4, 9 zast. Tkalcovská, tram 3, 5, 11 zast. Dětská nemocnice.

Program na srpen 2007

Přechodné výstavy:

Putování

poetické obrazy nedávno zesnulé maďarské romské insitní výtvarnice Jolán Oláh (do 6. 9.)

Řemesla našich předků / Sikkhárdi buti – somnakuñi buti

výstava odlehčenou formou prezentuje tradiční romská řemesla a zaměstnání a jejich současné modifikace (do 18. 11.)

Stálá expozice:

Příběh Romů (etapa 1938–2005)

na historické ose prezentuje hmotnou i duchovní kulturu Romů

Otevírací doba:

út–pá 10–18, ne 10–17

V prostorách recepce Muzea romské kultury je otevřen obchůdek, kde lze zakoupit romskou a romistickou literaturu, CD s romskou tradiční i současnou hudbou a také výrobky romských řemeslníků.

antidiskriminace.romea.cz web proti diskriminaci
linka proti diskriminaci volejte **800 220 800**

Najdete nás na nových internetových stránkách SRNM:
www.srnm.cz/cz/romanohangos.htm

Zapojte se do diskuze na webu, vítáme vaše podněty a připomínky

Redakce Romano hangos hledá

nové romské redaktory, dopisovatele a externí spolupracovníky.

V případě dobré spolupráce možnost navázání pracovního poměru.

Tel.: 545 246 645, e-mail: grafika.rhangos@volny.cz

Romano hangos vychází nepřetržitě od roku 1999. Jediné tištěné romské periodikum v České republice.

Romano hangos si můžete objednat na tel. 545 246 673, e-mail: rhangos@volny.cz

PŘEDPLATNÉ ROMANO HANGOS

Příjmení a jméno:	Ulice, číslo domu:
PSČ, místo:	Datum narození:
E-mail:	Telefon:
Název a sídlo peněžního ústavu:	Číslo účtu:
Název organizace:	Adresa:
IČO:	DIČ:
Počet objednaných výtisků:	Od čísla:
Způsob platby: ☐ hotově ☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol: ☐ složenkou ☐ bankovním převodem na fakturu	

Vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Francouzská 84, 602 00 Brno. IČO: 26908000; Komerční banka Brno-město; číslo účtu: 35-1366180207/0100. Cena ročního předplatného je 200 Kč.

Společenství Romů na Moravě

Francouzská 84, 602 00 Brno
Tel.: 545 246 673, e-mail: srnm@srnm.cz

**Vydávání Romano hangos podporuje
Ministerstvo kultury ČR**

Pedagogická fakulta MU kabinet multikulturní výchovy

Poříčí 31, 603 00 Brno
tel. 549 493 475 sekretářka Zuzana Buchtová
tel. 549 491 662 Mgr. Ema Štěpařová, EmaSteparova@seznam.cz

nabízí všem zájemcům z řad Romů bezplatné vzdělávací programy

- Kurz asistenta pedagoga
- Nultý ročník přípravy na vysokou a střední školu
- Základní kurz PC
- Kurz českého jazyka
- Kurz anglického jazyka

Všechny nabízené kurzy se budou konat v prostorách Pedagogické fakulty MU v Brně v dohodnutých hodinách a budou pro všechny uchazeče zdarma.

Zápis do kurzů bude
21. září 2007 v 10.00 hodin,
na katedře sociální pedagogiky,
Poříčí 31, Brno.

Zájemci se mohou hlásit na uvedeném telefonním čísle, popřípadě zaslat svoji kontaktní adresu nebo se dostavit osobně na PedF MU, katedra sociální pedagogiky,

Přijímací místnost bude upřesněna při vstupu do budovy, pro zájemce, kteří se nemohou dostavit dopoledne, ohlásí se telefonicky nebo písemně. Na této schůzce můžete přihlásit i další zájemce. Těšíme se na Vás.

Konzervatoř Dr. Emila Ščuky zahajuje činnost od nového školního roku 1. 9. 2007 v Praze

Zájemci o studium se mohou hlásit na adrese:

Konzervatoř Dr. E. Ščuky
Václavské nám. 17
110 00 Praha 1

e-mail:
konzervator.escuka@seznam.cz

www: konzervator.escuka.wz.cz

tel.: 224 009 762

mobil: 775 414 510

kontaktní osoba:

Michaela Divoká

I. kolo talentových zkoušek

proběhne 20. 6. 2007

II. kolo talentových zkoušek

proběhne 18. 7. 2007

Bližší informace o obsahu a průběhu talentových zkoušek podáme obratem všem studentům na požádání.

Zájemci o studium se mohou hlásit na tyto studijní obory:

82-44-M/001
Hudba – studium denní 4leté
82-44-N/001
Hudba – studium denní 6leté
82-45-M/001
Zpěv – studium denní 4leté
82-45-N/001
Zpěv – studium denní 6leté
82-47-M/001
Hudebně-dramatické umění – studium denní 4leté
82-47-N/001
Hudebně-dramatické umění – studium denní 4leté
82-47-N/001
Hudebně-dramatické umění – studium denní 6leté

Skupina Gulo čar

hledá textaře píšící moderní texty v romštině.

Zájemci pošlejte své nabídky na vladimir.dirda@centrum.cz,
www.gulocar.com

Romské internetové rádio vás pravidelně seznamuje s děním, které se dotýká romské problematiky. Zaposlouchejte se do romských veršů. Ti, kteří věří ve věštby a horoskopy, mohou poznat svůj osud v pořadu věnovaném astrologii a magii. Vysílání je v češtině, romštině a angličtině.

Rádio Rota, V Tůních 11, 120 00 Praha 2
Tel./fax: +420 224 941 945, 7, 8
www.radiorota.cz; e-mail: iveta.demeterova@radiorota.cz